

HUQUQ

39

(406)

YURIDIK GAZETA

Sентябр

D.	5	12	19	26	
S.	6	13	20	27	
Ch.	7	14	21	28	
P.	1	8	15	22	29
J.	2	9	16	23	30
Sh.	3	10	27	24	
Y.	4	11	18	25	

2005

Gazeta 1997-yil 27-avgustdan chiqa boshlagan.

WWW.HUQUQ.UZ. E-mail: Info@huquq.uz

1 октябрь — Ўқитувчилар ва мураббийлар кuni

Устозларимизнинг юртимиз равақи йўлидаги хизмати беқиёс. Чунки, киши вазир бўладими, учувчиси, инженер ёки оддий ҳайдовчи бўладими, барчаси устозларнинг сабоқларини олиб шу даражага эришади.

Сирдарё вилояти Гулистон шаҳрида жойлашган 16-мактабнинг бошланғич синф ўқитувчиси Ирода Ғоипова ҳам ана шу сафда дадил бораётган жонқуяр мураббийлардан.

— Устозлик улугъ мартаба, — дейди Ирода она. — Шогирдларим олий ўқув юртларига ўқишга кирганда, тўй-ҳашам ёки байрамларда йўқлаб келишганда шу касбни танлаганимдан қалбим гурुरга тўлади.

Биз ҳам И.Ғоипова каби фидойи муаллимларни касб байрамлари билан салимий табриқлаймиз.

Мухаммад КАРИМ олган сурат

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY SUDIDA

Тавба ва пушаймон

Андижонда содир этилган террорчилик ҳаракатларининг фаол иштирокчиларидан ҳисобланган 15 нафар айбланувчи устидан суд жараёни давом этмокда. Икки кунлик танаффусдан сўнг навбатдаги суд мажлиси судланувчи Лочинбек Имонкуловни (1981 йилда туғилган, Қирғизистон фуқароси, Ўш вилоятининг Аравон туманида истиқомат қилган) сўроқ қилишдан бошланди. Унинг гапларига қараганда жорий йилнинг 6 май кuni 80 кишидан иборат бўлган «акромийлар» диний-экстремистик гуруҳи аъзолари Ўзбекистон-Қирғизистон чегарасидан ўтиб, Фарғона водийсининг Наманган, Андижон, Фарғона, Марғилон шаҳарларида, Қирғизистоннинг жанубий вилоятлари ва Тожикистоннинг бир қисмида халифалик давлати қуришни ўз олдиларига мақсад қилиб қўйишган. Судланувчининг кўрсатув беришича, мазкур воқеа ташкилотчилари Андижонда содир этилиши кўзланган воқеалар тўғрисида олдиндан Интернетда хорижий ОАВга маълумот тарқатишган.

Қирғизистон ҳудудидаги ҳарбий полигонда бевосита тайёргарликдан ўтганлар орасида Жаҳонгир Бурҳонов (1978 йили туғилган, Қирғизистон фуқароси) ҳам бўлган. У Андижондаги ҳарбий қисмга қилинган ҳужумда ва шаҳар суди олдида уюштирилган пикетда иштирок этган. Ж.Бурҳонов «акромийлар» гуруҳи аъзолари жазони ижро этиш муассасасига қилинган ҳужумда қаршилик кўрсатган милиция ходимлари ва ёш ҳарбий хизматчиларни қандай отиб ўлдирганликларини айтиб ўтди. Бу ишларга Тоҳир Йўлдошев бошчилигидаги жиноий гуруҳ томонидан молиявий кўмак бериб турилган. Унинг сўзларига қараганда, Андижонда ҳокимиятни қўлга олишга ҳаракат ўтган йилнинг август ойида бошланган. Бунда Мамат исмли шахс уларни ҳарбий тайёргарликдан ўтиш ва ўқитиш билан шугулланган. Суд мажлиси давомида, шунингдек Фулом Нодиров (1978 йилда туғилган, Ўзбекистон фуқароси, Андижон шаҳридан), Таваккалбек Ҳожиёв (1977 йилда туғилган, Ўзбекистон фуқароси, Андижон шаҳридан), Илхом Ҳожиёв (1975 йили туғилган, Ўзбекистон фуқароси, Андижон шаҳридан) ва бошқа судланувчилар сўроқ қилинди.

Шундан сўнг суд иш бўйича ҳақиқатни аниқлаш мақсадида жабрланувчиларнинг ҳимоячилар, давлат айбловчилари ва суд томонидан берилган саволлар юзасидан кўрсатувларини эшитишга ўтди.

Суд жараёни давом этмокда. Кейинги суд мажлиси 2005 йилнинг 28 сентябр, чоршанба кuni соат 10-00 да бошланади.

Ўз мухбиримиз

ANA, XOLOS!

Теримчилар ҳаққига хиёнат

Денов туманидаги «Норқобиллов Шохаббос» фермер хўжалиги бошлиғи Н.Аҳмедов 13 сентябр кuni «Пахтабанк»дан топширилган 31.431 кг. пахтанинг ҳар бир килограмми учун 36 сўмдан, жами 1.131.516 сўм нақд пул олган. Бироқ теримчиларга ҳар бир килограмм пахта учун 30 сўмдан пул тарқатган. Шу тариха ходимларнинг 188.586 сўм пулини ўзлаштирган.

Ушбу ҳолат юзасидан туман прокуратураси ҳузуридаги солиқ ва валютага оид жиноятларга қарши курашиш бўлими томонидан жиноят иши қўзғатилди.

Республика Президентининг «2005 йил ҳосили пахта ҳам ашёсини ўз вақтида йиғиб-териб олишга доир ташкилий чора-тадбирлар тўғрисидаги қарорининг ижросини таъминлаш борасида зарур чоралар қўрилмокда.

Шербой МАМАТОВ,

Денов туман прокуратураси ҳузуридаги СВОЖКК бўлими бошлиғи

SEMINAR

ЛОЙИХА МУКАММАЛ БЎЛИШИ КЕРАК

Ўзбекистон президенти ҳузуридаги Амалдаги қонун ҳужжатлари мониторинги институтида «Қонунчилик ҳужжатларини экспертиза қилиш муаммолари» мавзусида семинар бўлиб ўтди.

Унда Қонунчилик палатаси депутатлари, сенаторлар, Конституциявий суд, Олий суд, Олий ҳўжалик суди, Бош прокуратура, Адлия вазирлиги ходимлари, Ўзбекистон президенти ҳузуридаги давлат ва жамият қурилиши академияси, ЎЗМУ, ТДЮИ ва бошқа олий ўқув юртларидаги жамоатчилик эксперт гуруҳларининг аъзолари иштирок эттишди. Семинарда таъкидланганидек, «Норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар тўғрисида»ги қонуннинг 18-моддасига мувофиқ қонун ҳужжатларининг лойиҳалари ҳуқуқий экспертизадан ўтказилиши шарт. Экспертиза лойиҳани тайёрлаган орган ёки шундай ҳужжатни қабул қиладиган органнинг юридик хизмати, шунингдек, Адлия вазирлиги томонидан амалга оширилиши мумкин. Маърузаларда баён этилганидек, ҳуқуқий экспертиза қонунчилик ташаббуси ҳуқуқига эга субъектларнинг қонун ҳужжатларини сифатли тайёрлашдаги масъулиятини оширишда муҳим мезон ҳисобланади.

Анжуманда қонун лойиҳаларини экспертиза қилиш жараёнида Олий Махлис палаталари, қонунчилик ташаббуси ҳуқуқига эга субъектларнинг юридик хизмати ҳамда эксперт гуруҳлари, шунингдек, Амалдаги қонун ҳужжатлари мониторинги институти фаолиятини янада такомиллаштириш зарурлиги таъкидланди.

Қонун лойиҳаларини экспертиза қилишнинг дастлабки босқичларида юзага келадиган муаммолар ва уларнинг ҳал қилинишига эришиш билан боғлиқ масалалар анжуман иштирокчиларида алоҳида қизиқиш уйғотди ва мунозараларга сабаб бўлди.

Семинар якунида «Қонун лойиҳаларини тайёрлаш ва уларни Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Қонунчилик палатасига киритиш тартиби тўғрисида»ги қонун лойиҳасига қонун лойиҳасининг экспертизаси тушунчаси, мақсади, турлари, субъектлари, тартибини белгилловчи алоҳида боб киритиш, қонун лойиҳалари экспертизасининг илмий-назарий асосларини ўрганиш, бу борадаги фаолиятини мувофиқлаштириш, ушбу соҳа бўйича кадрлар тайёрлашнинг истиқболига оид бир қатор тавсиялар ишлаб чиқилди.

Ўз мухбиримиз

ХАВАР

Фойдали тренинг

Республика Бош прокуратурасининг Қонунчиликни муштахкамлаш муаммолари ва прокурор-тергов ходимлари малакасини ошириш маркази ташаббуси билан Фарғона вилояти прокуратураси иш ўрганувчилари иш-тироқда «Сўроқ қилиш тактикаси» мавзусида ўқув тренинг ўтказилди.

Тренингнинг марказ илмий ходими Н.Мираҳмедова ҳамда бошқарма катта прокурори О.Мустановлар ўтказди.

Қун тартибига кўра, иш ўрганувчиларга Н.Мираҳмедова томонидан сўроқ қилиш тактикасининг умумий қондалари бўйича тушунча берилди.

Бошқарма прокурори О.Мустанов сўроқ ўтказиш бўйича амалий машғулот ўтказди.

Машғулот катнашчилари ўзларини қизиқтирган саволларга жавоб олишди.

Исроил ИБРОҲИМОВ,
«Нидо» мухбири

МУКОФОТЛАНГАНЛАР HAQIDA НИКОЯЛАР

У ҳамкасблари қатори мижа қомқай тонг оттирди. Тонг сахар Андижонга Президентнинг етиб келгани тундаги воқеалар боқинчи тўданинг оддий хуружи эмаслигидан далолат беради. Шаҳарнинг марказий Навоий кўчасида машиналар ёндириб юборилган, биноларнинг дераза ойналари, деворларида ўқ излари, дайди ўқ тегиб ярадор бўлганлар шифохоналарга ётқизиладиган, ҳалок бўлганлар моргларга етказиладиган эди. Вилоят ҳокимлиги биносини эгаллаб, ҳокимият раҳбарлари, фуқароларни гаровга олган ноқонуний «Ҳиз-

талқин этилиши, юртимизда оммавий тартибсизликларни келтириб чиқаришга туртки бериши лозим эди. Андижонликлар, юртдошларимиз ватанфурўшларнинг найрангларига учмадилар. Боқинчиларни яққалаб қўйдилар...

Дастлабки тергов жараёнида Андижондаги фожеали воқеаларни уюштиришда гайриқонуний диний-экстремистик ташкилотларнинг чет эллардан, қўшни мамлакатлардан, бошқа вилоятлардан келган «фалолари» қатнашгани маълум бўлди. Яқинда Олий судда хунрезлиқни уюштирган ўн беш нафар «ташки-

тезор-тергов ҳаракатлари натижасида охириги марта машинага ўтирган йўловчи аниқланиб, орадан бир кун ўтган, Асака шахри А.Темур кўчасида жойлашган Д.Қўчоровга тегишли тижорат дўкониди ИИБ ходимлари томонидан қўлга олинди. Аввал гумонланувчи, сўнгра айбланувчи тарзида Қахрамон сўроқ қилган Азиз Абдурахмонов йигирма бир ёшга кирган. Фарғона вилояти Кува тумани Урабош қишлоғидан эди. Икки ярим йил аввал ёз ойлари Ферузахон исмли таниш киз билан Марҳамат туманига қайлиниб келишган. Содикжон Норто-

INTERVYU

Бурч, масъулият ва ишонч

Сирдарё вилояти
Оқолтин туман прокурори
Ботир Абдурахмонов билан
сухбат

— Ботир ака, туманда вояга етмаганлар ўртасида жиноятчиликнинг олдиди олиш борасида қандай ишлар амалга оширилмоқда?

— Жиноятчиликка қарши курашишдан кўра, унинг олдини олиш муҳим аҳамиятга эга. Қолаверса, ўсиб келаётган ёш авлоднинг тарбиясига ота-она, маҳалла, қўни-қўшнилар масъулият билан ёндашиши зарур.

Туман прокуратураси бошқа ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар билан ҳамкорликда вояга етмаганлар тўғрисидаги қонунлар ижросини таъминлаш, ўсириллар ўртасида ҳуқуқбузарликнинг олдини олиш борасида бир қанча ишларни амалга оширди.

Ушбу йўналишда ўтказилган текширишлар натижаси бўйича аниқланган қонунбузариликнинг олдини олиш борасида бир қанча ишларни амалга оширди. 15 та оғохлантириш, 3 та интизомий жавобгарлик тўғрисидаги иш қўзғатилган. Таълим тўғрисидаги қонунлар ижроси юзасидан 2 та жиноят иши ва муомила лаёқатини чеклаш бўйича 2 та даъво аризаси киритилган.

— Фуқароларнинг мурожаатлари бўйича ишлар қандай йўлга қўйилган?

— Шу йилнинг 6 ойида туман прокуратурасига келиб тушган 67 та ариза ва шикоятнинг 43 таси ҳал қилинган, 11 таси қаноатлантирилиб, 20 таси ҳал қилиш учун тегишли органларга юборилган.

Жумладан, фуқаро Д.Анкаев «Нур ҳожи» фермер ҳўжалигида ишчи бўлиб ишлаб, «Али Осиё» фермер ҳўжалиги иш бошқарувчиси Ф.Баратовани «Гулистон ё» заводига топширилган чигити учун 170 кг. пахта ёғи олиб беранман, деб алдаган. Шу йўл билан Ф.Баратовадан ишонч қогози ёздиролди олиб, 926.000 сўмлик 1000 кг. пахта ёғини ўз эhtiёжига ишлатиб юборган. Ушбу ҳолат юзасидан Д.Анкаевга нисбатан жиноят иши қўзғатилган.

— Жиноятчиликнинг келиб чиқиш сабабларидан бири ишсизликдир. Туманда ишсизликни бартараф этиш борасида қандай ишлар қилинаёпти?

— Аҳолини иш билан таъминлаш, ёшларнинг касб-хўнар эгаллаши муҳим масала. Туманимизда 49.900 нафар фуқаро яшайди. Шундан иш билан банд бўлмаганлар 1642 нафарни ташкил қилади.

2005 йил давомида туман меҳнат ва аҳолини иш билан таъминлаш бўлимига 128 нафар фуқаро иш сўраб мурожаат қилган. Шулардан 99 нафари корхона, ташкилот ва муассасаларда иш билан таъминланиб, 28 тасига ишсизлик нафақаси тайинланди. Туман меҳнат бўлими томонидан меҳнат ярмаркаси ташкил қилиниб, 18 киши ишга жойлаштирилди. Бундан ташқари, ҳокимнинг қарори асосида туман марказий шифохонасида 23 та, халқ таълими бўлимида 100 та, МТП, Оқолтин ПТК, Сардоба ПТКда ижтимоий химояга муҳтож бўлган шахслар учун 170 та иш жойлари барпо этилди.

Бугунги кунда фуқаролар прокуратурага жазоловчи орган эмас, балки инсон қақ-ҳуқуқларини химоя қилувчи орган сифатида муносабатда бўлишмоқда. Албатта, бундай ишонч биздан янада масъулиятли бўлишни талаб этади. Фуқароларнинг оғирини енгил қилиб, бузилган ҳуқуқларини тиклашда нафимиз тегсасизнинг ўзи биз учун юксак мукофотдир. Шундай пайларда шу касбни танлаб хато қилмаганлигимга амин бўламиз. Халқ хурмати ва ишончидан кўра юксак мукофот бўлмаса керак.

— Бугунги кунда тадбиркорликка кенг йўл очилмоқда. Туман прокуратурасининг ушбу йўналишдаги фаолиятига ҳам тўхталсангиз.

— Ҳукуматимиз томонидан тадбиркорлик субъектларини қўллаб-қувватлаш юзасидан бир қанча қарор ва фармонлар эълон қилинди. Туман прокуратураси ушбу ҳужжатларнинг ижросини ҳам назорат қилиб бораёпти. Жумладан, туман прокуратурасининг бевоасита аралашуvidан сўнг «Эржанов» фермер ҳўжалигини ривожлантириш учун 5 млн. сўм, хусусий тадбиркор А.Эргашевнинг иш фаолиятини ривожлантириш мақсадида 800 мин сўм кредит ажратилган.

«Нидиқ» мухбири
Г.ҲОЖИБОЕВА суҳбатлашди

Юрт хизматига камарбаста

буг-тахир» ва «Акримий» деб аталмиш диний экстремистик ташкилотларнинг «фалолари» кўлдақурол билан ўз сиёсий «шартлари»ни илгари сура бошлаганди.

У вилоят прокурори Баҳодир Деҳқонов топириғига кўра экспертлар билан ишчиликчи тиббий ёрдам марказига йўл олди. Ярадорларнинг аксарияти ҳали нима воқеа юз берганини аниглаб етмаган, пала-партиш сўзларига қараганда тунда тўсатдан боқинчиларга нишон бўлган эдилар. Моргдаги ўқ тегиб ҳалок бўлганларнинг шахсларини аниқлаш лозим, бироқ аксариятининг ёнида ҳеч қандай ҳужжат йўқ.

Кечга яқин террорчилар вилоят ҳокимлигини тарк этишди. Гаровга олинганлардан иборат жонли девор ортида «Чўлпон» кинотеатри томон чекинди.

Пана-пасткам кўчаларга тарқаб, қочиб яширинишдан аввал гаровдагиларни ўққа туттишди. Бу ваҳшиётна хуружчи ҳеч нарса билан оқлаб бўлмайд.

Қахрамон Нодиров Республика бош прокуратураси тергов гуруҳи таркибиде Конституциявий тузумга таъвоуз, давлат идораларига ҳужум қилиш, фуқароларни гаровга олиш, ҳокимият идоралари вакиллари ва бегуноҳ одамларни ўлдириш каби ўта оғир жиноятларда гумонланган шахсларни, гувоҳларни сўроқ қилишга киришди.

— Дастлабки терговдаёқ ушбу қонли хунрезлик аввалдан пухта тайёрлангани, диний-экстремистик ташкилотларнинг гумашталари — ижрочилари хатти-ҳаракатлари чет элдан туриб бошқарилгани аён бўла бошлади, — дейди Қ.Нодиров. — Боқинчи қотиллар пул билан таъминлаб турган хориждаги ҳўжайинларига тақдим этиш учун ўзлари ёндириб юборган, ўт қўйган машина ва биноларни видеотасвирга туширишган. Ушбу видеотасвирлар бутун дунё ахборот воситаларига тарқатилиб, гўё Ўзбекистонда, Андижонда ҳукумат қўшинлари «тинч намоийиш» ўққа тутгандай

лотчи» ва фалол аъзолари устидан суд жараёни бошланди. Андижонда эса ҳаёт қайта изга тушиб, бир маромда кечмоқда. Диний-экстремистик тўданинг фалол аъзоларини тергов қилиш давом этмоқда.

Истиклолнинг 14 йиллиги арафасида Президент фармонида бинотан Андижон вилоят прокуратураси жиноятлари тергов қилиш бўлимининг алоҳида муҳим ишлар бўйича терговчиси Қахрамон Нодиров «Жасорат» медал билан тақдирланди.

У Марҳамат туманининг Ариқбўйи қишлоғида ўсиб-ўлғайган. Отаси Абдусаттор тоға чўпон, онаси Саодатхон опа фермада сут соғувчи бўлиб ишлаган. Ҳозир улар нафақада. Ота-онаси, ҳамқишлоқлари, вилоят судида ишловчи Қўчорали Каримов ҳавас қилиб, ўғиллари ҳуқуқшунос бўлишини тилашганди. Қахрамон ҳарбий хизматини ўтагач, Андижон шаҳар судига қотиб бўлиб ишга жойлашди. Тошкент юридик институтига ўқишга кирди. Ўқишни битириб, 1997 йилдан бугун прокуратура органларида турли вазифаларда ишлаб келмоқда.

Терговчининг касб маҳорати учун кунда очилган ўта оғир жиноят миқсолида ҳам яққол кўзга ташланади. 2004 йил 16 декабр кунини эрталаб вилоят прокурорининг биринчи ўринбосари Каримжон Маматов бошчилигидаги тезкор-тергов гуруҳи воқеа жойига—Асака тумани, «Янги ҳаёт» ширкат ҳўжалигининг 2-бригадасига қарашли 20 гектарлик шўдгорланган далага етиб келди.

Юпқа қор энлаган шўдгорда «Тико» машинаси қорайиб турар, афтидан автомобил ёндириб юборилган эди. Қахрамонжонга номер таниш кўринди. «Марҳамат тумани машинаси» деди у гуруҳ раҳбарига. Шу ерининг ўзидаёқ қидирув-суриштирув аниқ адресли тусга кирди. Марҳаматлик «Тико» эгаси Содикжон Нортोजиев бўлиб, бир кун аввал қирақашликка чиқиб кетганича уйига қайтмаганди. Зудлик билан, режали асосда ўтказилган

живеининг «Тико»-сида Чилон қишлоғига боришган. Машинадан тушиб, Азизнинг назарида ҳайдовчи имо-ишораси билан бир неча нотаниш йигит ўртага олиб калтаклашганди. Ўшанда унинг қинғир кўнглида Содикдан ўч олиш нијати турганлиги. Ана шу қор нијатда у 2004 йил 15 декабр кунини Марҳаматга келиб, ўша «Тико» машина билан бирга кечкўрун қайтаётди, Андижон тумани Бакиров номили ширкат ҳўжалигининг «Оқ олтин» фермаси худудидадан ўтганларида машинани тўхтатишини, кўнгли айни тентганини айтди. Содикжондан сойдан сув келтириб беришини сўрайди. Ўзи эса ортидан бориб, бир неча жойига пичок санчади. Хали жони узилмаган қўрбоннинг бармоғидан юз минг сўмлик узугини ечиб олиб, сойга ташлаб юборди. «Тико»да узоққа бора олмаслигига ақли етиб, Асакадан Марҳамат туманига бурилиб, шўдгор ичига ҳайдаб қиради. Қон юққан шимини ечиб, майдалаб, машина ўрдиндилари ғилофини ечиб олиб, машина ичига қўйлаб, ўт қўйиб юборди...

Суд жараёнида Азиз Абдурахмоновга дастлабки терговда қўйилган айб тўқис исботини топди. Унга 19 йил муддатга озодликдан маҳрум этиш жазосини тайинланди.

— «Ҳизб-ут-тахрирчилар», «Акримийлар» Азизга ўшаган жиноятга мойил шахсларни ўз сафларига тортишга уринишди, — дейди Қахрамон Нодиров. — Андижон фожеасини уюштирганлар орасида муқаддам судланганлар бор...

Юрт хизматига камарбаста ҳуқуқ-тартибот органларининг жасур-март ўғлонлари қатори Қахрамон Нодиров хизмат бурчини сидикидан адо этмоқда.

Исроил БЕРОХИМОВ,
«Нидиқ» мухбири

ETIROF

Ислохотлар прокуратура тизimini ҳам четлаб ўтмаёпти. Бу табиий. Мазкур ўзгаришлар республикада ҳуқуқ тизimini демократлаштириш мақсадида мосдир. 2002 йилда «Прократура тўғрисида»ги қонуннинг янги тахрирда қабул қилинганлиги ҳам бундан далолат беради. Унга мувофиқ фуқаро, жамият ва давлат манфаатлари, ҳуқуқлари прокурор назоратининг объекти ҳисобланади.

Бугун ҳеч бир иқтисодиёт айтиш мумкинки, Ўзбекистонда прокуратура ҳуқуқ-тартибот ҳамда қонун устуворлигини таъминлашда муҳим рол ўйнамоқда. Айни пайтда прокуратура органлари «ртимизда

Асрларга татиғулик йиллар

Яқиндагина истиклолимизнинг ўн тўрт йиллигини тантана қилдик. Бир қарашда бу анча муддатдай кўринади, бир қарашда эса жуда қиска давр. Қайси томондан олиб қарамайлик, ана шу йиллар ичиде мамлакатимизда асрларга татиғулик ўзгаришлар рўй берди. Ўзига хос тараккиёт моделини белгилаб олган мамлакатимиздаги ўзгаришлар моҳиятида буюк келажакка интилиш ётади.

фуқаролик жамияти асосларини ривожлантиришга ҳисса қўшиб келмоқда. Мана шунинг ўзи ҳам сўнги йилларда прокуратурага халқ ишончи ортиб бораётганининг сабабини белгилаб беради. Ишонччи эса оқлаш керак.

Шу касб орқасидан Ватан тарақ-

қиётга улуш қўшаман деган ҳар бир ходим конституция ва қонунларни ўзи учун дастуриламал билан, қонун бузилишининг ҳар қандай кўринишига мурасасиз бўлиши шарт.

Жиноят ва жазо масаласидаги ҳар қандай қарорнинг асосли ва

адолатли бўлиши айнан прокурорнинг малакасига боғлиқ. Унинг етуклиги жиноят жазосиз қолмаслигини таъминлагани каби, уқувсизлиги қонунбузар шахсларнинг жазоланмай қолишига олиб келиши ҳам мумкин. Шу боисдан прокуратура органлари ходимларига қўйилаёт-

ган талаблар ҳам ортиб бормоқда. У хизмат вазифасини бажарар экан, аввало халқ хизматига эканлигини унуттишга ҳақли эмас. Билим ва савиясини ошириб бориш унинг учун узлуксиз жараёнга айланмоғи шарт.

Бугун асрларга татиғулик йилларини бошдан кечирмоқдамиз. Мана шундай масъулиятли даврда ўзлимизга содиқ қолиб, бурн ва вазифаларимизни виждондан адо этолсак, бизга билдирилган ишонччи тўлиқ оқлаган бўламиз.

Рустам РАХИМОВ,
Тошкент шаҳар прокурорининг
ёрдамчиси

Xatlar va jamoatchilik bilan aloqalar sahifasi

PARAM

Чоршанбадан чоршанбагача тахририят муштариёлардан 33 та мактуб олди.

● Madad talab maktab

МЕХНАТ КОДЕКСИ ХЎЖАКЎРСИНГАМИ?

Мен 1996 йили ТошДўнинг география факултетини сиртдан тугатганим. 1990 йилдан бошлаб Нуробод туманидаги 1-умумтаълим мактабда география фанидан дарс бериб келаман. Турмуш ўртоғим ишсиз. 2004 йили мактабга Б.Жуманов директор этиб тайинлангач, менинг дарс соатимни 12 соатга қисқартирди. 2005-2006 ўқув йили учун эса 17 соат дарс берди. Сабабини сўраганимда директор ҳамда илмий ишлар бўйича директор ўринбосари Н.Эшқуватов янги ўқитувчи ишга олинганини, шунинг учун дарс соатим қисқарганини айтишди. Ушбу ҳолат Мехнат кодексига зид эканлигини тушунирсам, улар: «Ҳоҳлаган вазирликка бориб мурожаат қил, ушбу даргоҳда бизнинг айтганимиз бўлади», — дейишди. Мехнат фаолиятим давомида эришилган ютуқлар, ҳеч бўлмаганда ўқувчим Тоҳиев Обиднинг 2003-2004, 2004-2005 ўқув йилида вилоят олимпиадасида 3- ва 4-ўринларни эгаллаб келганлиги ҳам ҳисобга олинмади.

Ҳурматли тахририят! Ушбу масалани қонуний ҳал этишга ёрдам беришгинизни сўрайман.

Моҳира СУЯРОВА

● Oramizdagi odamlar

ОСОЙИШТАЛИК ПОСБОНИ

Бекобод шаҳар ИИБ профилактика катта инспектори Ринат Яфаровни маҳалламизда ҳамма яхши танийди. У шаҳар ички ишлар бўлими вояга етмаганлар иши бўйича профилактика инспектори, катта лейтенант У.Ўқубов, жиноят қидирув бўлимида тезкор вакили, катта лейтенант Ю.Бурҳонов ҳамда маҳалла посбонлари билан ҳамкорликда осойишталиқни таъминлаш, жиноятчиликнинг олдини олиш бўйича қатор ишларни амалга оширмоқдаки, бундан биз жуда миннатдоримиз.

Р.Яфаровнинг маҳалла аҳли билан муомаласи яхши, билганини ўргатади, билмаганини сурайдди, вақтида ҳуқуқ-тартибот ходимига хос талабчанлик қилади. Таянч пункти жамоатчилик кенгаши ишларини ташкиллаштиришда яқиндан ёрдамлашмоқда. «Ўзметкомбинат» бош директорининг ўринбосари Ф.Турсунов раҳбарлигидаги кенгаш аъзолари маҳалла, юрт тинчлиги учун нимаики қилиш керак бўлса, амалга оширмоқда. Бекобод шаҳар ИИБ 33-таянч пунктини оталиққа олган «Ўзметкомбинат» лейтенант Р.Яфаровнинг сая-ҳаракатларини қўллаб-қувватлаб, ҳар куни таянч пунктига хизмат машинасини ажратмоқда.

Биз осойишталик посбони Р.Яфаров билан фахрланамиз. Чунки унинг халқимиз осойишталиги учун қилаётган хизматлари шунга лойиқ.

А.АБДУРАЗЗОКОВ,
Ўзбекистон Қаҳрамони.
К.ЮНУСОВА,

Собир Раҳимов маҳалласи хотин-қизлар кенгаши раиси

● Javob

ҚИДИРУВ ЭЪЛОН ҚИЛИНГАН

Фуқаро Саида Қурбонovaning тахририятга ёзган аризаси бўйича қуйидагиларни маълум қиламиз.

Фуқаролик ишлари бўйича Чирчиқ туманлараро судининг 2004 йил 27 августдаги М.Қурбоновдан С.Қурбонова фойдасига фарзандлари таъминоти учун алимент ундириш ҳақидаги ижро варақаси Шайхонтоҳур туман суд ижрочилари бўлинимасига 2004 йил 8 ноябр куни келиб тушган ва 9 ноябр куни ижро ишини юритиш тўғрисида қарор чиқарилган.

Суд ижроچиси қарздорнинг мол-мулкни аниқлаш мақсадида у яшайдиган Шайхонтоҳур тумани Дархон кўчасидаги 163-уйга бир неча марта борган, қарздор шу манзилда бўйхатда турса-да, ле-

кин яшамаслиги, унга тегишли мол-мулк мавжуд эмаслиги, шунингдек у Қозғоғистонга ишлаш учун кетганлиги аниқланиб, бу ҳақда тегишли далолатномалар тузилган.

Суд ижрочиси Т.Қодировнинг 2005 йил 3 июндаги қарорига асосан Маъруфхон Қурбоновга нисбатан қидирув эълон қилинган ва тегишли ҳужжатлар ижро этиш учун Шайхонтоҳур туман ички ишлар бўлимига топширилган.

У.АБДУАЛИЕВ,

Суд қарорларини ижро этиш, судлар фаолиятини моддий-техник жиҳатдан ва молиявий таъминлаш департаментининг Тошкент шаҳар ҳудудий бўлими бошлиғи

● Gazetxon ilhomi

Муяссар ТИЛАВОВА,
Ўзур туманидаги 77-лицей ўқувчиси

Эзгиллик сари

Онажон, бу дунё зим-зиё йўлак,
Мен унда адашгум, йўлим йўқотгум.
Таянчим қолмади бир сендан бўлак,
Абас саҳрсиди ўзини йўқотгум.

Қалбимда меҳрингдан зўр гулхан ёқдим,
Шу олов ёритди бироз йўлимни.
Олдга қадам ташладим, бироқ
Қимдир кишанлади ногоҳ қўлимни.

Онажон, бу дунё тартибсиз бозор,
Харидор бўлмайман, умидим сўнди.
Бир тараф одамлар, бир тараф мазор,
Улар орзуларим қабрга кўмди.

Онажон, бу дунё адоқсиз сарҳад,
Бошим урай тоғнинг қайси тошига?
Бу мушфиқ қизингдан хотира бўлиб
Қоғозлар қуяди кўзим ёшидан.

Онажон, бу дунё энг баланд минбар,
Унга чиқмоқликка имкон бер, худо.
Юрагимни ёқиб ёритай бир бор,
Она, фарзандингни қилиб тур дуо!

«...Сен каби ҳушовоз қайда, бедана».

Абдуғани ЖУМАЕВ олган сурат

● Munosabat

БИЗНИ ТААЖЖУБЛАНТИРДИ

Биз Тўртқўл шаҳрида жойлашган 2-енгил саноат касб-хунара коллежи ўқитувчилари ва ходимлари, шунингдек талабалари «Нуқуқ» газетасининг 36-сониди берилган «Томорқа кимники?» мақоласига судья Р.Ҳазратқулованинг раддиясини ҳамда Қ.Жўраназаровнинг раддияга жавобан «Тўғри гапнинг тўқмоғи бор» деб номланган мақоласини қизиқиш билан ўқидик ва ўзаро муҳокама қилдик.

Судья Р.Ҳазратқулова ўз фаолиятида бироз масъулиятсизликка йўл қўйганлиги мақолада кўрсатиб берилган. Аммо судьянинг ҳар хил вазлар билан ўзини оқламоқчи бўлаётганлиги бизни таажжублантирди.

Аҳолининг турмуш шароитини яхшилаш, юртимиз тинчлиги ва осойишталигини сақлаш борасида фидокорона меҳнат қилаётган давлат хизматчилари кўпчилигини ташкил қилади. Лекин гуруҳ курмакис бўлмаганидек, улар орасида ҳам халқ ишончини суистеъмол қилаётганлар оз бўлса-да, учраб турибди.

Касални яширсанг, иситмаси ошкор қилади деган гап бор. Айнан шундай мулоҳаза юритишимизга бугун биз фикр билдираётган мақоладаги ҳолатлар мисол бўлиб турибди.

Ҳар бир инсон халқи ва Ватани олдидаги бурчини унутмаслиги керак. «Тўғри гапнинг тўқмоғи бор» номли мақоладан келиб чиқадиган хулоса шу. Унда баён этилган ҳолат барча юртдошларимиз учун тарбиявий аҳамият касб этади.

Р.САБУРОВ,
Тўртқўл шаҳридаги 2-енгил саноат касб-хунара коллежи директорининг ўринбосари

ҚАВОҲАТГА ҚАРШИМИЗ

Хоразм вилоят «Қишлоқхўжалиқкимё» ҳудудий акциядорлик жамияти тизимидаги барча ташкилотларда шу йилнинг май ойида Андижонда содир этилган хунрезликларга муносабат билдирилиб, йиғилишлар ўтказилиб, ишчи-хизматчиларимиз томонидан ушбу ҳолатлар қаттиқ қораланди.

Биз бундай жиноий ҳатти-ҳаракатларни мустақил давлатимизнинг гуллаб-яшнаётганини, иқтисодий юккалишларини кўра олмаслик ҳамда халқимизнинг фаровон ҳаётига раҳна солишга уриниш деб ҳисоблаймиз.

Жамиятимиз ишчи-хизматчилари бундай ҳолатлар қайта содир бўлишига доим қарши. Халқимиз ва ёшларимизнинг тинч-тотув ва фаровон ҳаёт кечирishiга раҳна солувчи бундай нопок кимсаларга орамизда ўрин йўқ.

Андижон воқеаси сабабчилари устидан бошланган суд жараёнини кузатиб бораёلمиз. Уйлаймизки, суд ўнаб бегуноҳ кишиларнинг ўлимига сабабчи бўлган, халқимизнинг тинчлигини бузган кимсаларга тегишли одил жазо беради.

И.ҚУРБОНОВ,
М.ОТАЖОНОВ,
Б.АЛЛАБЕРГАНОВ
жами йиғирма имзо

● Minnatdorchilik

МУАММО ҲАЛ БЎЛДИ

Ассалому алайкум, ҳурматли тахририят!

Газетанинг ўтган сонларида ногиронлик аравачасини ололмаётганим ҳақидаги хатим чоп этилган эди. Мана, ҳудода шукур, 2005 йилнинг 2 сентябр куни Ургут туман ижтимоий таъминот бўлиmidан келишиб, аравачани топшириб кетишди. Сизларнинг эътиборингиз туфайли муаммом ҳал бўлди. Бироз кечиккан бўлса-да, менга ёрдам беришда ҳимматини аямаган барча инсонларга ташаккур билдираман.

Тўйчи ҲОТАМОВ,
1-гурӯх ногирони

Данғара туманидаги 31-мактаб ўқитувчиси Азизахон Ҳамроева дарсдан ташқари машғулоти ўтказмоқда.
М.КОДИРОВ олган сурат

Тошкент шаҳар прокуратураси тизимида Маргарита Газоровани танитмайдиган инсонни топиш қийин. Бунинг сабаблари бисёр: биринчидан, Маргарита опа ўзоқ йиллар бу соҳада самарали меҳнат қилган бўлса, иккинчидан, деярли ҳар бир туман прокуратурасида унинг шогирдларини учратиш мумкин. Қолаверса, опа айни пайтда, нафақа ёшида бўлишига қарамай, кунора шогирдлари қўршовида. 40 йилдан ортиқ шу соҳанинг захматини тортганига қарамай, Маргарита опа уйда нафақа гаштини суриб ўтиришни ўзига эп кўрмайди. Тўғрироғи, гайрати, касбга муҳаббат йўл бермайди. Яққасарой туман прокуратурасига келиб шогирдларининг ишини кузатади, йўл-йўриқ беради. Ютуқларидан қувонса, камчиликларини тузатишга интилади.

— Нега айнан прокуратура соҳасини танлагансиз, — сўрайман нигоҳлари синовчан, ҳаракатлари кексаликни тан олмаган Маргарита опадан, — ахир бу соҳада ишлаш аёллар учун бироз оғир кечади.

— Бу дунёда касбнинг осони йўқ. Гап қайси касбни танлашда эмас, балки меҳр қўйишда. Тўғри, қийинчиликлари ҳам бўлган, лекин маълум маънода бўлса-да, кичик бўлса-да адолат, ҳақиқат тантанасини кўриш, унга ўз улушини қўша олганини ҳис қилиш олдида қийинчиликлар нима деган гап?!

Прокуратура соҳасида ишлашни танлаганимга келсак, болалигимдан адолатга бўлган ташналигим сабаб бўлса керак. Иш фаолиятимни болаларга «вожатчи» — тарбиячиликдан бошлаганман. Яхши ишлаганман шекилли, ҳуқуқшунослар тайёрлаш мактабига йўллашга беришган. Сўнг университетнинг ҳуқуқшунослик факультетида тахсил олдим. Битириб,

прокуратурага ишга келдим. Фаолиятимни терговчиликдан бошлаганман. Вақтнинг ўтиши қаранг, бугун фахрийлар сафида юрибман. Шогирдлар тарбияладим.

— Энг кўп шогирд Маргарита опадан дейишди, сизни яхши билганлар. Шу ростми?

— Жудаям кўп дея олмайману, лекин анчагина. Мени устоз деб билганларга раҳмат. Уларнинг камолини кўриш эса бахт.

— Шогирдларингизга қандай тилаклар

Умр мазмуни

билдирасиз?

— Уларга тилакларим кўп. Касбларидан кадр топишсин. Униб ўсишсин. Ўзларининг устиди кўп ишлашсин. Бизга ўхшаб шогирдларининг ҳурматини кўриб юришсин.

— Маргарита опа, ҳозирги суҳбатимизни деярли кўпчилик шогирдларингиз ўқийди, деб ўйлайман. Уларга яна қандай тилаклар билдирасиз?

— Ҳалоллик, адолат, қатъият ҳаётдаги шиорингиз бўлсин.

— Сизни Устоз ва мураббийлар кўни билан табриклиймиз. Соғ ва саломат бўлиб, яна кўп йиллар ёшларга тажриба ва билимларингизни улашиб юринг.

Ўз муҳбиримиз

МУАЛЛИМНИНГ КАСБИ — ЯХШИЛИК

Совуқ хонада дилдираб ўтирибмиз. Муаллим келмапти (у мактаб директори эди). Туриб-туриб, Ҳасан икковимиз шахмат ўйнашни бошлаб юбордик. Қўрғунинг жозибаси жуда зўр-да! Доимо шийқиллайдиган эшик очилганимиз, ёпилганимиз, муаллим кириб келганимиз сезмай қўлибмиз. Уни кўргач, шахматни йиғиштирмакчи эдик, охирига етказинлар деган амр бўлди. Йўқини шарт-шурт тугатганимиздан сўнг машғулоти бошланди: синус, косинус, тангенс, котангенс, логарифм, алгоритм, туб сон, мураккаб сонми — эслолмайман. Хуллас...

...Хуллас, менинг одатий қитмирилгим тугди. Шартта қўл кўтардим (синфда энг жўратлиси эдим, яна синфкомман). Муаллимнинг бояғи муносабатидан ҳил олдимми ё муаллимнинг яхши одам эканлигини билганимданми, чўчимадм дедим:

— Малим, менда бир таклиф бор.

— Ҳўш, қандай таклиф экан?

— Иккаламиз шахмат ўйнасак. Агар сиз ютсангиз — ҳаммамиз кун ботгунча шу ерда ўтириб, ма-сала ечамиз. Агар мен ютсам — ҳаммамизга уйга жавоб бера-сиз...

Муаллимимиз пича жилмайиб турди-да, рози бўлди. Хуллас, ўн-ўн беш дақиқа-лар ўтгач, синфимиздаги 9 ўғил, 7 қиз — ҳаммамиз трактору машиналар юра-вериб, сирпанчик қилиб таш-лаган йўлда мазза қилиб ўчиб, уй-уйимизга кетаёт-ган эдик...

Эртасига математика дарси одатдагидан кўра бошқачароқ бошланди. Саломлашиб бўлганимиздан сўнг муаллим мени доскага чиқарди ва... тантанали равишда бир китоб совға қилди — «Ўн ўққиз чемпиони!» У ҳалиям китоб жа-вонимдаги энг ардоқли китоблардан бири. Чунки, у — ҳаётимда олган илк совға эди...

Ушбу совғани тақдим этган киши, Ўзбекистон халқ таълими аъло-чиси, Самарқанд вилояти Нуробод туманидаги 15-ўрта мактабга ўзоқ вақт раҳбарлик қилган сеvimли устозим — Авғон ака Чоршанбаев эди.

Дарвоқе, ўша воқеадан бироз ўтгач, биз ака-укалар яна бир совға олдик — уйимизда деворий газе-та чиқараётганимизни эшитган яна бир муаллимимиз Муҳиддин Бой-муродов филомастер совға қилди...

Ўқитувчи чўқур билимга эга бўли-ши мумкин, бор шундай ўқитувчи-

Олтинчи ё еттинчи синфда ўқир эдик. Қиш кўнларининг бирида синфимизда ҳеч ким математикадан (алгебраданми, геометрияданми эсимда йўқ) уйга берилган вазифани бажармай келибди. Пешонаси сингари ичиам кенг, унча-мунчага жажли чиқавермайдиган муаллими-миз чунонам тутоқдики, парталар оралаб эшикдан доскага, қош-ларини чимириб, қайта-қайта юргани ҳалиям эсимда. Хуллас, ҳўки қатъий бўлди — дарслар тугагач, ҳамма қолади — қўшимча машғулоти. Етти соат ўқиганимиздан кейин, айниқса, қўёш тунги манзилига шошилиб юрадиган кўнлари, оч қоринга қўшимча машғулоти ўтиш кейинчалик даҳо бўлиши мумкин бўлган ўқувчига ҳам ёқмайди — яна у математикадан бўлса!...

лар — аммо унинг ҳаддан зиёд қаттиққўллиги болаларнинг шу фанини меҳр қўйиб, чин дилдан ўрга-нишига йўл қўймайди — ўсмир қал-би нозик-да.

Ўқитувчи мулоим, самимий бўлиши мумкин, бор шундай ўқитув-чилар — аммо у чўқур билимга эга бўлмаганлиги сабабли болаларга чўқур билим бера олмайди.

Авғон Чоршанбаев — ўз фани-ни чўқур биладиган (ўзининг, бош-қаларнинг ҳам айтишича, 1976 йили СамДУнинг математика факулте-тини тугатганида, устозлари аспи-рантурага олиб қолишга ҳар қанча уринишмасин, унамаган экан), ке-рагида қаттиққўл, қўпичча самим-ий муаллим. Шу сабабли охириги ўн-ўн беш йил ичида олий ўқув юртиларда тахсил олган 15-мак-таб битирувчиларининг деярли саксон фоизи математика билан боғлиқ молия, банк, иқтисодиёт йўналишларида ўқишди ва ўқиш-

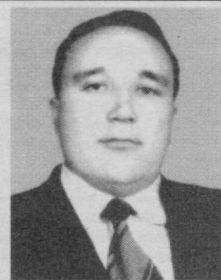
моқда.

Ҳаммамиз бола бўлганимиз, шўх бўлганимиз. Муаллимларимиз ҳў-гимизни бураган, шаппат ҳам еганми — шўнга яраша айбимиз ҳам бўлган-да. Ҳаммаси эсимиз-дан чиқиб кетган. Лекин, агар ўқитувчи ноҳақ урса ёки уришса — бу мурғак қалбимизда ўзоқ вақт қолиб кетади. Йиллар ўтгани сай-ин, улғайганимиздан сўнг булар ҳам хотирамизда хиралашиб бо-раверади. Аммо муаллимдан кўрган яхшиликларимиз ёдимиз-дан асло ўчмайди. Ҳамма-ҳамма-си худди кўни кеча бўлиб ўтгандай энг майда тафсилотларигача эси-мизда туради.

Халқимиз муаллимларни доим ардоқлаб келган. Устоз Абдулла Орипов бекорга:

Шоирга дедилар:

сиз бахтли инсон,
Халқингиз ардоқлар,

ҳамма танийди.

Шоир жавоб қилди:

менда бир армон —
муаллим десалар мени қанийди

деб ёзмаган. Ўтибор берган-мисиз, маҳалла-қўйда тўйларни кўпичча муаллимлар бошлаб бера-дилар. Улғайиб, янгича ҳаётга қадам қўётган шогирдларини биринчи бўлиб муаллимлар табриклашди, дуо қилишди.

Ҳасан иккаламиз уйлангани-мизда тўйга Тошкентдан — ишхо-наминдан ҳам меҳмонлар бориш-ди. Базм тугаб, барча меҳмонлар қайтишгаётганида, тошкентликлар ҳам қайтиш тараддудига тушиш-ди. Тунги соат бир бўлган. Қолин-гизлар деганимизга кўнмай ту-ришганида Авғон муаллим чўрт кесди:

— Меҳмонлар бугун бизникида қолишад!

Ўша кўни Авғон ака ҳамкасб-ларимизнинг оёғи остига қўй суъиб, қўшниси — Ўзбекистон халқ ўқитув-чиси Ибодулла Боймуродов икка-ласи тонг отгунча ухламай, пиши-риб чиқишди.

Ўқитувчилар ва мураббийлар куни

УСТОЗ ОТАНГДЕК УЛУҒ

Дарҳақиқат, шундай. Ҳар куни иш столимга келиб ўтирарканман, ҳаёлимга беихтиёр таълим берган устозларим келаверди. Кўплари ҳаёт, бир қанчаси оламдан ўтиб кетган. Айниқса Алифбени ўргатган биринчи ўқитувчим Анна Иванованинг бизлар учун кўйиб-пишиб «яхши ўқи болам. Хали катта одам бўлиб кетсаларинг, бизни эслаб юрасанлар» деганлари ҳозиргидай ёдимда. Ҳозир у киши нафақада. Умрлари узок бўлсин.

Бугун Тошкент давлат университетининг ҳуқуқшунослик факультетида олган билимларим ҳам ишимда асқотаяпти. Байрам баҳона, ҳурматли устозим, юридик фанлари доктори, профессор М.Рустамбоевни, профессор (марҳум) Ю.Каракетовнинг оила аъзоларини самимий табриклайман.

Инсон келажагини унинг қандай муҳитда ўсиб, тарбияланётгани белгилайди. Биринчи ишга келган пайтимда ҳаётий сабоқлар берган, тўғри йўл-йўриқлар кўрсатган устозларим Самарқанд темир йўл прокурори, раҳматли Омон ака Муродов, Республика Бош прокуратураси бўлим бошлиғи, марҳум Бурҳон ака Усмоновлар хотирасини байрам баҳона ёд этишни лозим топдим. Улар етмаган орузларга фарзандлари етишсин. Амалга оширилмаган ишларини биз шоғирдлар охирига етказайлик.

Яна бир бор байрамингиз муборак бўлсин ҳурматли мураббийлар, азиз устозлар!

Фахриддин НУРИДДИНОВ,
Тахиятош шаҳар прокурори

— Шундай дорилмон кунларда яшайтганликларингизни кўриб, сизларга ҳавасим келади, ўғлим, — дейди прокуратура фахрийси Ёдор Қосимов.

Таваллуд кунингиз муборак бўлсин!

Ҳурматли Рим Залилов! Республикаси Бош прокуратураси жамоаси ва фахрийларни ихтимовий кўллаб-қувватлаш жамоатчилик маркази сизни табаррук 75 ёшингиз билан муборакбод этади.

Прокуратура органларидаги 46 йилдан ортқ иш фаолиятингиз давомида туман прокуратурасининг терговчиси, Чита вилояти Онон туман прокурори, Тошкент вилояти ва Навоий вилоятлари ихтисослаштирилган прокуратураларида прокурор ҳамда Зарафшон шаҳар прокурори ва Республика Бош прокуратурасида бошқарма прокурори лавозимларида самарали хизмат қилиб, шарафли меҳнат йўлини босиб ўтдингиз.

Иш фаолиятингиз давомида фидойилик, хизмат бурчиға садоқатли бўлиш каби инсоний фазилатларингиз билан ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари ходимлари ҳамда жамоатчилик орасида ҳурмат қозондингиз. Қонунчиликни мустаҳкамлаш, жиноятчиликка қарши курашиш, фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинлигини, давлат ва жамият манфаатларининг таъминлашда ҳамда ёш прокуратура ходимларини тарбиялашдаги меҳнатларингиз доим эътироф этиб келинган.

Бугунги шодиёна кунда сизга ва оила аъзоларингизга мустаҳкам соғлиқ, узок умр, хонадонингизга тинчлик ва осийшталлик тилаймиз. Дўстларингиз, шоғирдларингиз, фарзандларингиз ва набираларингиз бахтига ҳамisha соғ-саломат бўлишингизни тилаймиз.

Республика Бош прокуратураси жамоаси ҳамда фахрийларни ихтимовий кўллаб-қувватлаш жамоатчилик маркази

Жаҳонда бўлмаса муаллим агар,
Ҳаёт ҳам бўлмасди гўзал бу қадар.

Абдурахмон ЖОМИЙ

23 сентябр куни Миллий матбуот марказида 1 октябрь — ўқитувчи ва мураббийлар куни муносабати билан Халқ таълими вазирлиги матбуот конференцияси ўтказди. Анжуманини Фахриддин Низомов бошқариб борди. «Ўқитувчи шахси ва унинг жамият тараққиётида тулган ўрни» мавзусида маъруза қилган Халқ таълими вазирининг биринчи ўринбосари Рустам Ахлиддинов сўнги йилларда мамлакатимиз таълим соҳасини ислох қилиш бўйича қилинган ишлар ҳақида батафсил маълумот берди. Ўзбекистон Президентининг «2004-2009 йилларда мактаб таълимини ривожлантириш давлат умулмиллий дастури тўғрисида»ги фармони бу борадаги тарихий воқеа бўлди. Мазкур дастурнинг барча йўналишларида авваломбор, ўқитувчи ва мураббийларнинг манфаати қўзланган бўлиб, уларнинг меҳнатини самарали ташкил этишга алоҳида урғу берилган.

Бугунги кунда республикаимизнинг барча умумтаълим мактабларида 447.129 нафар педагог фаолият кўрсатмоқда. Шундан 294.116 нафари аёллардир.

Мактаб ўқитувчиларининг меҳнатини рағбатлантириш бўйича жорий йилнинг август ойида мактаб комиссияларининг ҳулосасига кўра 75.669 нафар ўқитувчига касбий маҳорати учун устам ҳақ белгиланди.

Бугунги кунда олий тоифали бошланғич синф ўқитувчиларининг ойлик маоши айрим қўшимчаларни қўйган ҳолда 80.198 сўмни ташкил этапти. Олий тоифали юқори синф ўқитувчиларининг ойлик маоши эса 72.601 сўмдир. Миллий дастурга биноан ўқитувчиларнинг иш ҳақлари мунтазам оширилиб борилади.

Ўқитувчиларнинг малакасини ошириш ҳам алоҳида эътибор қаратилаяпти. Жумладан, Осиё ривожланиш банки билан ҳамкор-

ликда 15 та малака ошириш маркази ташкил этилди. Шунингдек, лойиҳа доирасида юртимизнинг 300 дан зиёд халқ таълими ходими ривожланган мамлакатларда малакасини ошириб қайтади.

Вазирлар Маҳкамасининг 2004 йил 9 июлдаги «2004-2009 йилларда мактаб таълимини ривожлантириш давлат умулмиллий дастури тўғрисида»ги 321-қарорига асосан 2005 йилда 53 та янги мактаб қуриш, 284 та мактабни капитал реконструкция қилиш, 438 тасини капитал ва 322 тасини жорий таъмирлаш режалаштирилган бўлиб, бу ишлар асосан низоҳасига етказилди. 104,4 млрд. сўмлик қурилиш-таъмирлаш ишлари бажарилди.

2005 йилда таълим муассасаларини мактаб мебели, лаборатория асбоблари ва спорт анжомлари билан жиҳозлаш бўйича ўтказилган тендер натижасига кўра республика бўйича 43 та корхона ва ташкилот билан 240 та шартнома

тузилган. Айни пайтда шартномада кўзда тутилган ишлар низоҳасига етказилаяпти.

Вазирлар Маҳкамасининг «2004-2009 йилларда умумтаълим мактаблари учун дарслиқлар ва ўқув-методик қўлланмаларни нашр

этиш дастури тўғрисида»ги 548-қарори ижросини таъминлаш максаси

да 2005 йилда 15,5 млрд. сўмлик 17,6 млн. нуска дарслик харид қилиш режалаштирилган.

2005 йилги режага кўра 20 та янги спорт иншооти қурилиб, 36 таси реконструкция қилинди. 45 та мактаб спорт залида қурилиш ишлари тугатилди. Натижада спорт билан мунтазам шуғулланганидан ўқувчилар сони ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 7,9 фоизга ошди.

Ўқитувчи ва мураббийлар меҳнатини рағбатлантириш масаласига ҳукуматимиз алоҳида эътибор қаратиб келаяпти. Мустақиллик йиллари 2785 нафар педагог давлат мукофотлари билан тақдирланди.

Конференцияда иштирок этган хорижий ва маҳаллий ОАВ ходимларининг саволларига батафсил жавоб берилди.

Шавкат ЁДГОРОВ,
«Нуқуқ» муҳбири

Ҳақиқий устозликнинг моҳияти улугъ ҳаёт тақозо этаётган ахлоқий фазилатларни ёш авлод онгига, эътиқодига, энг муҳими, унинг кундалик хатти-ҳаракатига айлантира билишдир.

«Саодатнома»дан

Бу воқеани эслаганимга сабаб — муаллимимиз бу ҳақда бизга ҳеч нарса демаган — ҳалигача. Биз буни Тошкентга қайтган ҳамкасбларимиздан эшитдик...

Муаллим халқи шунақа — яхшилик қилади-ю, айтмайди. Ахир уларнинг бутун ҳаёти яхшиликлардан иборат. Ҳаётнинг энг қизик формаларини, ечиладиган ва ечими йўқ масалалар борлигини, ҳаёт фақат тўғри чиққандан иборат эмаслигини, учбурчагун тўртбурчагун кўпбурчақларга кириб-чиқиб кераклигини, бирини бирга кўпайтирсанг, барибир битталикча қолишини, ҳамма сонларнинг асоси — бир эканлигини бизга илк бор муаллим ўқитди. Ҳаётимиздаги илк имтиҳонни ҳам муаллимга топшира-миз. Дастлабки баҳони ҳам муаллимдан оламиз. Илк бор муаллим олдида қилган ишларимиздан ҳисоб берамиз. Бу бизни келажақдаги — бутун ҳаётимиз давомидаги катта-катта имтиҳонларга, яхши, аъло баҳолар олишишимизга тайёрлаб беради.

Авгон Чоршабаев ана шундай савобли касб соҳибларидан бири. Ҳамон мурғак қалбларни ҳаётий масалалар оламига бошлаб юрибди. Эзгу амалларимизнинг карвони тўхтамасин, устоз!

Ҳа, айтганча, ўшанда муаллимимизни мен шахматда чини билан ютганимдим ёки у менга атайлаб ютказганимиди — ҳалигача билмайман...

Хусан НИШОНОВ,
журналист, Ўзбекистон халқ таълими аълочиси

Бу воқеани ўн йиллар олдин дадам айтиб берганди. Болалик тасаввуримда эшитганларимнинг ҳаммаси менга жуда қулғили, қизиқарили тоъланди.

— Ўқини энди бириб келган пайтларим эди. Узимизнинг қишлоқда болаларнинг учинчи синфгача ўқитадиган кичкина мактаб бўлгани учун мен қўшни қишлоқдаги ўрта мактабга қатнаб ишлаш бошладим. Эрта туриб ишга овланаман. Дарсни ҳам бери-либ, ҳузур қилиб ўтаман. Тез кунда бола-ларга ҳам қўниқиб кетдим. Лекин олтинчи синф ўқувчилари физикани ўрганишни энди бошлаётгани учун дарс ўтиш анча мурак-каб эди. Бора-бора улар ҳам дарсга қўни-қиб кетишди. Шу синфда бир бола булар-ди. У менинг фанимга жуда қизиқиб қол-ганди. Дарсликларни тинимсиз ўқир, ма-салааларни ечишда ҳам биринчилардан эди. Ўқитувчи халқи шундай: айтганинги қиладиган, дарсларни доим тайёрлаб ке-ладиган болага меҳринг бошқача бўлади.

Ушлаганча, яна хомуш ҳолатда жойига бориб ўтирарди. Бир марта шундай бўлди, икки марта... Охири болани олдимга қаққириб, нимага ҳафалигини билмокчи бўлдим. Лекин у ҳеч нарса демади. Кўнлар шу зайлда ўтаверди. Бола дарсга қелади, фанини ўзлаштиради, «беш» ҳам олади. Лекин уша хомушлиги қолмади.

Бир кунни синфга кирсам, ўша бола йўқ. Дарсни энди бошлаган эдим, зшиқ тақил-лаб қолди. Очсам, ўша бола ўрта ёшларда-ги бир аёл билан турибди. Кейин билсам, онаси экан.

Уни яна ҳам яхши ўқитишга, бошқа ўртоқ-ларига ўрнак қилиб кўрсатишга ҳаракат қилсам. Мен ҳам шундай қилардим. Унинг кундалигига «беш» қўяр эканман, хурсанд бўлишени, янада яхши ўқишини кутардим. Яхши ўқишга ўқирди-ю, лекин ҳеч хурсанд бўлмасди. «Беш» қўйилган кундалигини

— Боламнинг малими сенмисан? — ўқувчимнинг онаси мендан сўради.

— Ҳа, менман. Келинг, — мен хали ҳам нимагайлигига тушуномасдим.

— Болам айтганинги қилмай, яхши ўқимайдими?

— Йўғ-э, нимага бундай деясиз? Бо-

лаларнинг ичида энг аълочиси ўғлингиз-ку!

— Унда нега боламга фақат «беш» қўясан?

— Мен анграйиб қолдим. Ўқувчим бундай ҳолдан изза бўлди шекилли, онасининг эғнидан тортиди:

— Эна, бўлди. Сизга айтдим-ку.

— Сен жим тур! — у аёл яна менга қаради. — Яхши ўқиса, аълочи бўлса нима-га фақат «беш» қўясан? «Олти», «етти» қўйсан бўлмайдами?

— Эна!

— Боламнинг малими сенмисан? — ўқувчимнинг онаси мендан сўради.

— Ҳа, менман. Келинг, — мен хали ҳам нимагайлигига тушуномасдим.

— Болам айтганинги қилмай, яхши ўқимайдими?

— Йўғ-э, нимага бундай деясиз? Бо-

лаларнинг ичида энг аълочиси ўғлингиз-ку!

— Унда нега боламга фақат «беш» қўясан?

— Мен анграйиб қолдим. Ўқувчим бундай ҳолдан изза бўлди шекилли, онасининг эғнидан тортиди:

— Эна, бўлди. Сизга айтдим-ку.

— Сен жим тур! — у аёл яна менга қаради. — Яхши ўқиса, аълочи бўлса нима-га фақат «беш» қўясан? «Олти», «етти» қўйсан бўлмайдами?

— Эна!

Мен шундагина гап нимада эканлигини англаётгандек бўлдим. Узимни қулғи-дан бозур тийиб, аълочи ўқувчимнинг она-сига ётиги билан тушунтиришга ҳаракат қилдим.

— Энг юқори баҳо «беш» ҳисобланади. Ундан юқори баҳонинг ўзи йўқ. Агар қўйиш-нинг илоҳи бўлганда ўғлингизга «олти», «етти» эмас, «оз» қўйган бўлар-дим.

— Вой, мен улай. Болам айтса ишон-май, алдапти дебман. Болам, мендан ўтибди.

Онахон узрини айтиб, уйига кетди. Буни қараки, аълочи ўқувчим ҳар кунни уйига беш олиб борса, эшикнинг олдида онаси кўтиб олиб, қандай баҳо олганини сўраган. У ёни унингга маълум. Ҳозир уша ўқувчим институтда домалик қилади. Она-сининг қаттиққўллиги эвазига у шундай ўқимлиши инсон бўлиб етишди.

Фозил МАМАШАРИПОВ,
«Нуқуқ» муҳбири

JURNALIST SURISHTIRUVI

Бугунги кунда мамлакат иктисодиётида тадбиркорлик субъектларининг алоҳида ўрни бор. Уларнинг фаолияти изчил ривожланиши учун ҳукуматимиз ҳам керакли шароитни яратиб бермоқда. Кунун ва бошқа норматив ҳужжатлар асосида тадбиркорлик субъектларида ўтказиладиган текширишлар тартибга солиниб, уларнинг ҳўжалик соҳасидаги ҳуқуқбузарликлари учун молиявий жавобгарлиги либераллаштирилаяпти. Бундан ҳалол меҳнат қилиб, эрт фаровонлигига ҳисса қўшадиган ҳамюртларимиз мамнун, албатта. Бироқ айрим тадбиркорлик субъектларида ўтказиладиган текширишлар кўпчилигининг таъбини хира қилаётгани сир эмас. Бунга Урганч шаҳар Хоразмий кўчаси 35-уйда яшовчи Қўлибека Йўлдошевга тегишли «Элегант» ижара савдо уйда шаҳар солиқ инспекцияси ходимлари ўтказган рейд натижасида пайдо бўлган қатор баҳс-мунозаралар ҳам мисол бўла олади.

Салондаги ТЕЗҚУР ТЕКШИРУВ

«Шу йилнинг май ойи охирида ушбу ижара салони очдим, — дейди яқка тадбиркор Қ.Йўлдошева. — Биз тўй либосларини ижарага бериш билан шуғулланамиз. Бир-икки ой вақтим либосларни тикиш билан ўтди. Одамлар янги салони яхши билмагани учунми, бу вақт мобайнида савдо-сотик ишларимиз раво йўлга тушиб кетмади. Оқибатда умуман фойда кўрмаганимиз сабабли июн ойи учун белгиланган солиқни вақтида тўлай олмадик. Ўйлаб-ўйлаб қариндош-уруғлардан 1 млн. сўм қарз олишга мажбур бўлдик. Энди белини боғлаб ишга киришамиз деган қуни...».

Шу йилнинг 9 июл кўни «Элегант» салонида нотаниш йигит-киз кириб, ўзларини бўлғуси келин ва қўямиз дея таништиришди. Ўзaro маслаҳатлашиб, либос танлашди ва 25.000 сўмга ижара ҳақини келишадилар.

«Мен қардорлардан гаров сифатида бирор ҳужжат ташлаб кетишларини сўрадим ва «Айни пайтда рўйхатдан ўтказилган чеклар йўқлиги боис, пул тўланганлиги ҳақида тилхат ёзиб берман. Қўйлақни қайтариб олиб келганингизда чек ёзиб бераман» дедим. Улар эса шошганча чиқиб кетдилар», — дейди Қ.Йўлдошева.

Шу пайт қўйлақдан сонага Урганч шаҳар солиқ инспекцияси ходимлари А.Ёқубов, А.Раҳимов ва Б.Бекановлар кириб келиб, тадбиркорга савдо низомида

бузганлигини тушунтирадilar. Шу ерда далолатнома тузиб, 783.500 сўм жарима солишди.

Далолатномада ўқиймиз: «...Салондан чиқиб кетаётган харидорни тўхатиб, ўзимизни таништириб, қўлидаги келин либосини қаердан, қанча сўмга, нима мақсадда олганлигини сўрадик. Мижоз ўзини Урганч шаҳар Тинчлик кўчаси 2-уй 22-хонадонда яшовчи Ботирова Умида деб таништирди. Қўлидаги либосни 25.000 сўмга бир кунга ижара олганини билдирди. Хизмат ҳақи учун унга НКМ (назорат касса машинаси — Э.Б.) чеки ёки унга тенглаштирилган қианция берган-бермаганлигини сўраганимизда мижоз салондаги аёл улардан нақд пул олиб, ҳеч қанча НКМ чеки ёки қианция бермаганлигини билдирди...».

Журналист суриштирув жараёнида далолатномада мижоз дей қайд этилган У.Ботировга тегишли икки хил тушунтириш хати билан танишдик. 9 июл кўни шаҳар солиқ инспекцияси бошлиғи А.Матчонов номига ёзилган хатда У.Ботирова шундай ёзади: «2005

йил 9 июл кўни мен дўстим билан «Элегант» салонидан 25.000 (йигирма беш минг) сўмга келинлар либосини ижарага олдим. Ушбу салонда турган аёл мендан олган пул учун ҳеч қандай чек ёки қианция бермади. Салондан чиқиб кетаётган пайтда меннинг олдимга солиқ идораси ходимлари келишиб, ўзларини таништириб, ушбу салонда текшириш ўтказмоқчи эканлигини айтдилар. Ва мендан қўлимдаги либосни қимдан ва қанча пулга олганимни, салон эгаси томонидан чек ёки қианция берилган ёки берилмаганини сўрадилар. Ушбу салондаги аёл ҳеч қандай чек ёки қианция бермаганини билдирдим. Шундан сўнг солиқ идораси ходимлари салонга киришиб, текшириш эълон қилишди».

Айнан Умида Ботированинг маҳалладошлари ва ҳамкасблари миз гувоҳлигида берган тушунтириш хатида эса қўридагиларнинг мутлақо аксини кўраимиз. Биз томондан шартли равишда «#2» деб номланган бу тушунчада қўйидагилар мавжуд: «9 июл кўни Ур-

ганч шаҳар Хоразмий кўчасида ўз ишларим бўйича бораётган эдим. Шу кўчадаги келин либослари ижараси салонидан солиқ ходими чакирди ва гувоҳ бўлишни илтимос қилдилар. Ушбу салондан ҳеч қандай келин қўйлақ олмаганман. Мен ҳеч қандай ҳужжатга қўл қўймаганман...».

Дарвоқе, 9 июл кўни У.Ботированинг ҳеч қандай келин либосига эҳтиёжи бўлмаган. Чўнки ўша кўни унинг тўй қуни эмас экан-да!

Демак, 1-тушунтириш хатидаги сўзлар кимларнингдир томонидан ... ёхуд бошқалар тарафидан айтиб туриб ёздирилган ёхуд бошқалар тарафидан қалбаки равишда тайёрланган. Буларни кўздан кечириб далолатномадаги матнларга бўлган ишонча дарз кетди.

Дарҳақиқат, солиқ давлатимизнинг таянчи. Солиқ идораси ходими албатта ана шу таянч нўқтасини тутуб турувчи шахс ҳисобланади. Буни чўқур ҳис қилган ҳолда Урганч шаҳар солиқ инспекцияси ходимларининг 9 июл кўни рейди қонунга зид де-

моқчи эмасмиз. Бироқ тадбиркорлики эндигина қарз-ҳавола эвазига бошлаган шахсининг фаолиятини қўққисдан авра-ас-тарини ағдариб текшириш инсофдан бўлмас керак. Бу ҳақда яқинда Хоразм вилоят солиқ бошқармасида бўлиб ўтган ййгилишда давлат солиқ қўмитаси раҳбарларидан бири ҳам таъкидлаб ўтган эди. Ахир бундай ҳаракат чопиб бораётган отининг манг-лайига тақ этиб уриш билан баравар эмасми?! Қолаверса, дўкон ёки савдо шаҳобчаларида тўсатдан пайдо бўлиб «босиш» — бу советлар давридаги ОБХСнинг иш йўриғидан андоза экани барчага яхши маълум. Чўноччи, янги қабул қилинган ҳукумат қарорлари ва президентимизнинг тадбиркорлик субъектларида текширув ўтказишни тартибга солиш ва уларнинг ҳўжалик соҳасидаги ҳуқуқбузарликлар учун молиявий

жавобгарлигини либераллаштиришга оид фармонлари солиқ идораси ходимларидан тадбиркорларга янгича муносабатда бўлишни талаб қилишини улар теран англаб етадилар деган умиддамиз. Шунингдек мазкур соҳа ходимларининг вазифаси фақат рейд ўтказиб ҳуқуқбузарликларни аниқлаб эмас, балки тадбиркорлики эндигина бошлаган шахсларга ҳуқуқ ва бурчларини, соҳага оид қонун, фармон, қарор ва бошқа зарурий ҳужжатларни тушунтириб, уларнинг ҳуқуқий саводхонлигини оширишдан ҳам иборатдир. Буни ҳуқуқий маданиятини оширишга қўшилган ҳисса деб атайдилар.

Биз Қўлибека Йўлдошевани оппоқ деда ҳўқм чакирши фикрдан йироқмиз. Ўзини эъзоз қилган киши аввало мавжуд қонунлар, иш йўриқли йўриқларини ҳўрмат қилмоғи лозим. Майда-чўйда баҳоналар кишининг ўзига қимматга тушмайди дея ҳеч ким қалолат бермайди.

Эрпўлат БАХТ,
«Huroq» муҳбири

MUNOSABAT

Тадбиркорлар учун яна бир имконият

2005 йил июн ойида тадбиркорлик субъектларини ҳимоя қилиш, ҳуқуқбузарликлар учун жавобгарликини енгилаштириш ҳақида Ўзбекистон президентининг қарор ва фармонлари эълон қилинди. Бу солиқлар ишида муҳим бурилиш ясади.

Хўсусан «Тадбиркорлик субъектларининг ҳўжалик фаолиятидаги ҳуқуқбузарликлари учун молиявий жавобгарлигини эркинлаштириш тўғрисида»-ги фармонда тадбиркорлик субъектлари томонидан биринчи марта содир қилинган ҳамда унча аҳамиятли бўлмаган, давлат бюджетга ва мақсадли фондларга тўловларнинг кам тушишига олиб келмайдиган ҳуқуқбузарликлар ҳақидаги материаллар суд органларига юборилмай, маъмурий жавобгарликка тортиш чоралари қўрилиши белгиланган. Тўғри, қўпчилиқ тадбиркорларнинг иқтисодий, касбий билимлари юқори, бухгалтерия ҳўжатларига тўлиқ тушунади ва мохиятини ҳис қилади. Лекин бухгалтерия ҳўжжати тўлиқ тушунамай хато ва камчиликларга йўл қўядиган тадбиркорлар ҳам учраб туради. Бу фармон ҳудуди шундай ҳолатларда тадбиркорларга маддад бўлмоқда.

Материаллар суд органларига берилган вақтда тадбиркорлик субъектлари солиқ ва бошқа мажбурий тўловларни тўламай бюджетга етказган зарарини бир ой давомида ихтиёрий равишда тўласа, уларга молиявий

жарима солинамаслиги белгиланган. Масалан, «Роман» фермер ҳўжалигида ўтказилган текширишда ҳуқуқбузарлик биринчи марта содир этилганлиги ва қасддан қилинмаганлиги ҳамда унча аҳамиятли бўлмагани учун материаллар судга юборилмасдан солиқ инспекцияси томонидан ҳал қилинди. Субъект раҳбари У.Нуримбетов қўшимча ҳисобланган солиқлар ва устама жаримани ўз ихтиёри билан тўлади.

Худди шунингдек, 2005 йил 15 июнда қабул қилинган «Тадбиркорлик субъектлари томонидан тақдим этиладиган ҳисобот тизимини такомиллаштириш ва уни оқонуний талаб этганлик учун жавобгарликини кўчаитириш тўғрисида»-ги қарорга асосан 2005 йил 1 июлдан бошлаб микрофирма ва кичик қорхоналар томонидан солиқ, ййғим ва ажратмалар бўйича барча ҳисоб-китобларни солиқ органларига ҳар ойда эмас, балки ҳар чоракда бир марта тақдим этиш белгиланган ва бунда солиқ, ййғим ва ажратмаларни тўлашнинг амалдаги муддатлари сақлаб қоллинган. Шу вақтгача солиққа тортишнинг соддалаштирилган тизимига ўтган субъектлар бюджет ва

бюджетдан ташқари мақсадли фондларга 4 та солиқ ва мажбурий ажратма тўлаганлар. Эндилқда 4 та ҳисоб-китоб ўрнига битта ҳисоб-китоб қилинадиған бўлди. Олдинлари эса ҳисоботларнинг қўпчилиги уларни топшириш жараёнига қўп вақт сарфланишига сабаб бўларди.

2005 йил 1 июлгача Беруний тумани бўйича рўйхатдан ўтган ҳўжалик юритувчи субъектлар сонин 1674 тани, жўмладан, кичик бизнес субъектлари 1240 тани ташкил қилиб, уларнинг 276 таси кичик қорхона ва 964 таси микрофирма эканлигини ҳисобга олсак, ушбу қарор қанча тадбиркорларга қўлайлик яратганини билсак бўлади.

«Микрофирмалар ва кичик қорхоналарни ривожлантиришни рағбатлантириш борасидаги қўшимча чора-тадбирлари тўғрисида»-ги фармон ҳам кичик бизнес субъектларининг жадал ривожланишини наада рағбатлантириш ҳамда унинг мамлакат иқтисодиётидаги аҳамиятини ошириш мақсадида қабул қилинган.

Фармонга мувофиқ 2005 йил 1 июлдан бошлаб микрофирма ва кичик қорхоналар

учун бюджетдан ташқари пенсия фонди, йўл фонди ва мақсадли таълими фондларига мажбурий ажратмалар ўрнига ягона солиқ жорий қилиниб, солиқ ставкаси 2,2 фоизга камайтирилди. Демак, солиқ юки енгилашди. Ягона солиқ тўловчи тадбиркор солиқ ставкасининг камайирилиши ҳисобидан йилга ўртача 2,5-3 млн. сўмини тежаб қўлиши ва бу маблағни янги иш ўрни очиш ёки қўшимча иш ҳақи тўлашга ишлатиши мўмкин.

Янги ташкил қилинган микрофирма ва кичик қорхоналарга ягона солиқни тўлаш муддатини бир йилга кенйтириш, кенйтирилган суммани имтиёзли давр тўганадиган кейин тенг улушларда 12 ой давомида тўлаш ҳўққи берилган. Бунда давлатимиз томонидан тадбиркорларга берилган фойсиз кредит сифатида баҳоласак бўлади.

2005 йил 1 июлдан бошлаб ягона солиқни тўловчи микрофирма ва кичик қорхоналар ижарага олинган ерлари учун бюджетга ижара ҳақи тўлашдан озод қилинди.

Хўзирги кўнда ушбу қарор ва фармонлар билан яратилган қўлайлик ва имтиёزلардан тадбиркорлар хабардор бўлишлари ва тўлиқ фойдаланишлари учун ўлар ўртасида тушунтириш ишларини олиб боришимиз керак. Шу мақсадда туманимизда ҳам қатор учрашув ва семинарлар ўтказилди. Уларда Адлия ва Молия вазирликлари, Савдо-саноат палатасидан масўл ходимлар қатнашиб, тадбиркорларни қизиқтирган саволларга жавоб беришди.

Х.БЕКТАНОВ,
Беруний туман давлат солиқ инспекцияси бошлиғи

НАФАҚА МИҚДОРИ ҚАНЧА

Мен 1998 йили касб касаллигига учраб, 2-гурӯх ногирони деб топилдим. Ҳар йили икки марта даволашиб, санаторийга дам олиш учун бордим. Лекин барибир ногиронликдан чиқиб кетолмадим. Олти йил ишламай, фақат пенсия билан тирикчилик қилдим. Аммо ёш бўлаёлигим сабабли уйда ўтиролмай ишга кирдим. Маошим яхши бўлаёлиги учун дори-дармонга ҳам, тирикчиликка ҳам етиб турибди. Лекин яқинда бош ҳисобчилик мени чақириб, «Пенсионер экансиз, шунинг учун сизга маош 50 фоиз берилиши керак», — деди. Мен шунча пайт тўлиқ олиб келдим, энди нима учун бундай бўлаяпти десам, олдин бунга эътибор қилмаган эканмиз деб жавоб берди. Қонун бўйича мен каби ишловчи пенсионерга ойлик маош 50 фоизми ёки тўлиқ тўлалиши керакми?

Б.ТУРОПОВА,
Тошкент шаҳри

Англашилмовчилик сабабли бош ҳисобчи пенсияни маош билан адаштириб юборган бўлиши мумкин. Чунки имтиёзли тоифага кирмайдиган ишловчи пенсионерларнинг ойлик маоши эмас, балки олаётган пенсияси қисқариши мумкин.

Адлия вазирлигида 1995 йил 20 декабрда 198-рақам билан рўйхатдан ўтказилган тартибда белгиланишча пенсия:

- иккинчи жаҳон уруши қатнашчилари (уларга тенглаштирилган шахслар), иккинчи жаҳон уруши йилларида фронт ортида меҳнат қилган шахслар, 1- ва 2-гурӯх ногиронларига, шунингдек, Чернобил ҳалокатидан жабр кўрган шахсларга 100 фоиз;

- маҳалла ва фуқаролар йиғини раисларига тўлиқ;

- пенсияга чиққанидан сўнг кичик тиббий персонал, провизор, интернат уйларида, меҳрибонлик уйларида тарбиячи, кутубхоначи сифатида ишлаши давом эттираётган, пенсияга чиққанига қадар мазкур соҳада камида ўн йиллик меҳнат стажига эга бўлган аёлларга тўлиқ;

- фуқароларнинг ўзини-ўзи бошқариш органларида диний таълим ва маънавий-ахлоқий тарбия масалалари бўйича маслаҳатчи вазифасида ишловчи пенсионер аёлларга тўлиқ миқдорда тўланади.

Қолган барча пенсионерларга тайинланган пенсиянинг 50 фоизи тўланади.

WWW.HUQUQ.UZ E-mail: huquq@mail.ru

Маслаҳатлари

ЛИТСЕНЗИЯ КЕРАК

Мен аввал бир хусусий тадбиркорнинг фирмасида ижарага машина олиб, беш йил ўйловчиларни бир шаҳардан иккинчисига ташиш билан шуғулландим. Яқинда ушбу фирма тугатилиб, мен ишсиз бўлиб қолдим. Уттиз йил шу соҳада ишлаганим учун энди бошқа иш қўлимдан келмаслигини билиб, шахсий машинада гоҳ пассажир, гоҳ

юк ташиб юрдим. Лекин яқинда автомобил нозирати ходимлари тўхтатиб, лицензия олишим зарурлигини айтишди. Бундай лицензияни олишга қандай ҳужжатлар керак бўлишини айтиб берсангиз.

Ш.КОМИЛОВ,
Фарғона шаҳри

Бундай лицензияни олиш ушбу фаолиятни сиз қай тартибда йўлга қўйишингиз, яъни юридик шахс тузган ҳолда ёки жисмоний шахс сифатида олиб боришингизга боғлиқ. Вазирлар Маҳкамасининг 2003 йил 21 августдаги 360-қарорининг 5-иловасига мувофиқ, бундай фаолиятни йўлга қўйишда ҳам жисмоний, ҳам юридик шахсларга лицензия олишда зарур бўладиган ҳужжатлар қўйидагилардан иборат:

1. Ариза. Унда ариза берувчи юридик шахснинг ташкилий-ҳуқуқий шакли, почта манзили, хизмат кўрсатувчи банк муассасасининг номи, ҳисоб рақами; жисмоний шахс учун — исми, фамилияси, отасининг исми, паспорт ва ҳайдовчилик гувоҳнома-си маълумотлари, лицензия берилаётган фаолият тури (унинг бир қисми) ва уни амалга ошириш

қўзланган мuddат кўрсатилади.

2. Нотариал тасдиқланган нусхалар: юридик шахсларга — юридик шахс рўйхатдан ўтганлиги тўғрисидаги гувоҳнома; жисмоний шахс учун — яқка тартибдаги тадбиркор сифатида давлат рўйхатдан ўтганлиги тўғрисидаги гувоҳнома.

3. Автотранспорт воситасининг мулк сифатида тегишлилиги тўғрисидаги ҳужжатлар: ижара шартномаси, техник паспорт (техник созлиги тўғрисидаги белгиси билан ёки бир гурӯх автотранспорт воситаларига техник кўридан ўтганлиги тўғрисидаги акт (юридик шахслар учун) ёхуд яқка бир транспорт воситасининг кўридан ўтказилганлиги тўғрисидаги даволатноманинг (яқка тартибдаги тадбиркорлар учун) нусхаси.

4. Ҳайдовчиларни тиббий кўридан ва автотранспорт воситаларини

техник кўридан ўтказиш ёхуд лицензия талабгорининг тегишли ихтисосликдаги ташкилот билан унга тегишли кўрик ва техник кўридан ўтиш имконияти берилиши тўғрисидаги шартномасининг нусхаси маълумотлар.

5. Яқка тартибдаги тадбиркор ёки юридик шахс ходимларининг малакаси белгиланган талаб ва шартларга мувофиқлигини тасдиқловчи ҳужжатларнинг нусхалари.

6. Юридик шахслар учун — юридик шахснинг йўл ҳаракати хавфсизлиги таъминлигини ўқитиш масъул бўлган мансабдорининг транспортлар тегишли аттестациядан ўтказилганини тасдиқловчи ҳужжатларининг нусхалари.

7. Ариза кўриб чиқилиши учун йўлчи тўланганлигини тасдиқловчи ҳужжат (квитанция).

НОГИРОНЛАР МЕҲНАТИДАН ФОЙДАЛАНГАНДА...

Корхонамиз ишлаб чиқаришга ихтисослашгани боис вақти-вақти билан аттестация ўтказиб турилади. Корхонамизда ногиронлар ҳам меҳнат қилади. Аммо уларни аттестациядан ўтказганимиз йўқ. Эшитишча, ногирон ходимларни ҳам аттестациядан ўтказиш мумкин бўлиб, шу ҳақда махсус тартиб мавжуд экан. У ҳақда маълумот берсангиз.

Ш.МИРАСИЛОВ, Тошкент шаҳри

Ҳақиқатан ҳам шундай тартиб бор, у 1999 йилнинг 18 ноябрида Адлия вазирлигида рўйхатга олинган ва «Ишлаб чиқаришда ногиронлар меҳнатидан фойдаланишда иш ўринларини аттестация қилиш тартиби» деб номланади. Унга кўра, корхона раҳбари аттестация ўтказиш ва ташкиллаштириш учун буйруқ чиқариб, унда:

- доимий фаолият кўрсатувчи аттестация комиссияси таркиби, унинг асосий вазифаларини;
- иш ўринларини аттестация қилиш мuddати ва жадвалини кўрсатиши лозим.

— иш ўринларини аттестация қилиш мuddати ва жадвалини кўрсатиши лозим.

СПОРТЧИ ҚАЧОН ПЕНСИЯГА ЧИҚАДИ?

Яқинда бошқа шахсга хизмат билан кетаётган бир адвокат билан ёшма-ён ўтириб қолдим. Унинг айтишича, спортчиларга республикамизда белгиланган пенсия ёши татиб қилинмас экан. Менинг

ўзим саккиз йилдан бери спорт билан шуғулланадими. Демак у 60 ёшга тўлмасдан туриб ҳам пенсияга чиқиши мумкин экан-да?

А.БАРАТОВ,
Бувайда тумани

«Фуқароларнинг давлат пенсия таъминоти тўғрисида»ги қонуннинг 10-моддасида белгиланишча, спортчиларнинг айрим тоифалари — иш стажы камида 20 йил бўлганда ёшдан қатъи назар имтиёзли пенсия олиш ҳуқуқини қўлга киритади. Бундай тоифадаги спортчиларга спорт усталари жамоаси штатида камида 10 йил бўлган спортчилар, шунингдек, Ўзбекистон терма жамоаси таркибида 6 йил бўлган Ўзбекистонда хизмат кўрсатган спорт усталари, Ўзбекистоннинг халқаро тоифадаги спорт усталари қиради.

ҲУҶЖАТ О`ЗГАРГАНДА

Мен 2002 йилдан бери масъулияти чекланган жамиятга раҳбарлик қилиб келаман. Жамиятимиз низоми ва таъсис ҳужжатларида барча жиҳатлар қамраб олинган бўлса-да, уни бироз такомиллаштириб, ўзгартириш киритмоқчи эдик. Бунинг учун нима қилишимиз керак?

Д.ХОЛЛИЕВ, Иштихон тумани

Бунга зарурат туғилган бўлса, аввал таъсисчиларнинг умумий йиғилишини ўтказиб, таъсис ҳужжатларига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида қарор қабул қилиш лозим. Бундай қарор расмийлаштирилгандан кейин бир ҳафта мuddатда уни рўйхатдан ўтказган органга қўйидаги ҳужжатларни тақдим этиш лозим:

- ариза;
- тадбиркорлик субъектини бошқаришга ваколатли бўлган органнинг таъсис ҳужжатларига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисидаги қарори;
- ўзгартириш ва қўшимчалар матнининг тадбиркорлик субъекти муҳри билан тасдиқланган икки нусха;
- номи ўзгарадиган бўлса —

алмаштирилаётган муҳр ва штамп рўйхатдан ўтказилганлиги тўғрисидаги гувоҳноманинг асил нусхаси, шунингдек муҳр ва штамп янги намуналарининг уч нусхадаги эскизи;

- давлат божи ёки рўйхатдан ўтказиш йиғимининг белгиланган миқдори тўланганлиги тўғрисида банк тўлов ҳужжати;
- низоми жағмармаси кўпайтирилган тақдирда — жорий низоми жағмармаси шакллантирилганлиги тўғрисида солиқ органлари томонидан берилган ҳужжат;
- низоми жағмармаси камайирилган тақдирда — уларга маълум барча кредиторлар низоми жағмармаси миқдори камайганлиги ва унинг янги миқдори тўғрисида ёзма равишда хабардор қилинганлигини ҳамда оммавий ахборот воси-

таларида эълон берилганлигини тасдиқловчи ҳужжат;

- тадбиркорлик субъекти ажратиб чиқариш ва қўшиб олиш шаклида қайта ташкил этилган тақдирда — тегишли равишда бўлиш баланси ва бериш ҳужжати, уларда юридик шахсларнинг барча кредиторлари ва қарздорларига нисбатан, жумладан томонлар даъволашаётган мажбуриятларга нисбатан қайта ташкил этилаётган юридик шахсларнинг барча мажбуриятлари бўйича ҳуқуқий ворислик тўғрисидаги қоидалар мавжуд бўлади.

Таъсис ҳужжатларига низоми жағмармасининг камайиши билан боғлиқ ўзгартириш ва қўшимчалар киритилган тақдирда кўрсатиб ўтилган ҳужжатлар рўйхатдан ўтказувчи органга

уларга маълум барча кредиторлар низоми жағмармаси миқдори камайганлиги ва унинг янги миқдори тўғрисида ёзма равишда хабардор қилинганлиги ҳамда қабул қилинган қарор ҳақида оммавий ахборот воситаларида эълон берилгандан кейин бир ҳафта мuddатда тақдим этилади.

Таъсис ҳужжатларига киритилган ўзгартириш ва қўшимчалар давлат рўйхатдан ўтказилганлиги учун белгиланган давлат божининг (рўйхатдан ўтказиш йиғимининг) 50 фоизи миқдорда тўлов ундирилади.

Агар киритилган ўзгартириш ва қўшимчалар тадбиркорлик субъектининг фақат рочта манзили ўзгаришига тегишли бўлса, давлат божи ундирилмайди.

НАФАҚАНИ ҚАЕРДАН ОЛАМАН?

Фарзанд туғилганда бериладиган бир марталик нафақа неча пул? Бундай нафақа олиш ҳуқуқига эга бўлган она талаба бўлса, нафақани қаердан олиш мумкин?

Л.РУСТАМОВА,
Гулистон шаҳри

Бола туғилганда бериладиган бир марталик нафақани миқдори Ўзбекистонда белгиланган энг кам ойлик иш ҳақининг икки бараварини ташкил этади.

Ишлаётган аёлларга ҳамда ишлаб чиқаришдан ажралган ҳолда олий, ўрта махсус, касб-ҳунар таълими муассасаларида, магистратура, аспирантура, клиник ординатура, докторантурада тахсил олаётган аёлларга бола туғилганда бериладиган бир марталик нафақа тегишлича иш ёки қиш жойидан тўланади.

Коммунал хизмат

...Коммунал хизматлар, айниқса, иссиқлик энергияси, иссиқ ва совуқ сув истеъмолини ҳисобга оладиган асбоб-ускуналарнинг етарли даражада эмаслиги ҳамон жиддий муаммо бўлиб қолмоқда.

Бу эса ана шу ресурсларнинг кўплаб исроф бўлишига, тарифларнинг асоссиз ўсишига, аҳоли қарздорлигининг юзага келишига сабаб бўлмоқда.

Президент Ислам Каримовнинг Олий Мажлис Қонунчилик палатаси ва Сенатининг қўшма мажлисидаги маърузасидан

нималар дея оласиз?

— Таҳлилларга тўхталадиган бўлсак, жорий йилнинг 9 ойида республика бўйича коммунал тўловлардан умумий қарздорлик 215.5 млрд. сўми, шундан муддати ўтгани 70.3 млрд. сўми ташкил этган. Ушбу қарздорликнинг 96.9 млрд. сўми аҳолига тўғри келиб, муддати ўтгани 16.7 млрд. сўмга етган.

Жорий йилнинг 1 сентябр ҳолатига кўра, коммунал тўловлар-

ваколатларини суиистеъмол қилиб, ширкатнинг жами 20.4 млн. сўмлик пул маблағларини талон-торож қилишган. Шунингдек, Самарқанд шаҳридаги «Давр» уй-жой мулкдорлари ширкати раиси Р.Турсунов аҳолидан коммунал хизматлар учун йиғилган 1.3 млн. сўмини, Тошкент шаҳри, Чилонзор туманида фаолият кўрсатаётган «Фидокор-коммуналчи» ширкати раиси М.Филиппова ва ҳисобчи А.Абдурахмо-

БЕРАРДА ЧИҚАР ЖОНИМ

«Нуқуқ» газетаси мухбири саволларига Республика Бош прокуратурасининг бошқарма прокурори Оғабек МАТНАЗАРОВ жавоб беради

— Оғабек ака, ҳадемай кунлар совиб, коммунал хизмат ходимлари, уй-жой мулкдорлари ширкатлари учун сертативчи кунлар бошланади. Кимдир тондан чакки ўтаётганидан шикоят қилса, яна бир фуқаро уйнинг исмиётганлигидан ариза-бозлик қилади.

Коммунал хизмат ходимлари, ширкат бошқаруви уй эгаларидан коммунал тўловларини ўз вақтида тўлаб қўйишни талаб қилади. Уй эгалари бўлса «Авалла хизматини қўйиб қилиб қўй. Кейин пул тўлайман», дейди. Хуллас, икки томон ҳам ўзича ҳақ. Айтишчи, қишқи оверга тайёргарлик қандай? Ҳар йилги муаммолар яна такрорланадими?

— Тўғри айтасиз, куз яхши келди. Ёгин-сочинсиз ўтаётган ҳар бир кун ганимат. Бундан аввало ҳокимликдаги мутасаддилар хулоса чиқариши керак. Қолаверса, коммунал тўловларни ўз вақтида тўлаган хонадон эгаси муаммосиз яшашига ҳақли. Бироқ, афсуски амалда бундай эмас. Яна бир муаммо ҳақида айтмасак бўлмайди. Танганинг икки томони бўлганидек, бу коммунал хизмат учун ҳақларнинг ўз вақтида тўланмаслиғидир. Бу ҳақда Президентимиз томонидан шу йилнинг 11 февралда «Коммунал хизматлар тарифларининг асоссиз равишда ўсиб кетишига йўл қўймаслик ҳамда улар учун ўз вақтида ва тўлиқ ҳисоб-китоб қилиниши учун истеъмолчиларнинг масъулиятини ошириш тadbирлари тўғрисида»ги қарор қабул қилинди.

Бу нафақат уй-жой эгаларининг, балки коммунал хизматдан фойдаланадиган идоралар масъулиятини янада оширади.

— Қарорнинг ижроси ҳақида

дан энг кўп қарздорлик асосан Тошкент шаҳрида 109.9 млрд. сўм, Тошкент вилоятида 19.7 млрд. сўм, Самарқандда 16.9 млрд. сўм, Фарғонада 11.9 млрд. сўмга етди.

— Қарздорлик сабаблари таҳлил қилинганми?

— Албатта. Муаммонинг илди-зи жойларда туман ҳокимликлари, коммунал хизмат ва ўз-ўзини бошқариш идоралари, уй-жой мулкдорлари ширкатлари раҳбарлари ўзаро ҳамкорлик билан фаолият юритмаслиғидир. Бундан ташқари, қонун билан белгиланган ҳуқуқлардан, яъни қарзларни суд орқали ундириш амалиётидан етарли даражада фойдаланмаётганлиги туфайли ҳам қарздорлик ошиб кетмоқда.

Республика прокуратураси органлари томонидан жорий йилнинг ўтган даври мобайнида 105 млн. 883 минг сўмлик тўловлар ихтиёрий равишда, 3 млрд. 405 млн. 950 минг сўмлик коммунал тўловлар эса судлар орқали ундирилган.

Бу сўнгги чора. Аччиқ бўлса-да, бир ҳақиқатни айтиш керак. «Оларда кирар жоним, берарда чиқар жоним» қабилида иш тутган билан муаммо ҳал бўлиб қолмайди. Ишлатилган сув, электр энергия ва газнинг ҳақини ўз вақтида тўлаб қўйишни унутмаслик шарт. Айрим корхона раҳбарлари мансаб ваколатини суиистеъмол қилиб, ҳужжатларни қалбақлаштириш, мулкни талон-торож қилиш каби жиноятлар содир этаётгани ҳақидаги хабарларни ОАВларда бот-бот ёзишмоқда. Бу фикрларда жон бор.

Жумладан, пойтахтнинг С.Раҳимов туманидаги «Навбахор-коммуналчи» уй-жой мулкдорлари ширкати раҳбарлари мансаб-

новалар 10.3 млн. сўмини банкка топширмасдан, ўзлаштирганлар.

Қашқадарё вилояти, «Яккабоғгаз» филиали мансабдорларининг қилмишлари ҳеч бир қуюш-қонга сиғмайди. Аҳолига сотилган 16.3 млн. сўмлик сувоқитрилган газ маҳсулотининг пуллари корхонага кирим қилинмасдан, ўзлаштирилган.

— Таҳлиллардан кўриниб турибдики, кадрларни жой-жойига қўйишда ошма-оғайингарчиликка эътибор қўйилганми ўхшайди. Нима дейсиз?

— Бу фикрингизга қўйилмаман. Чунки, соҳа ходимлари ҳалоллик билан меҳнат қилганида, юқоридан келтирилган мисоллар ҳақида қуюниб сўз юритмаган бўларди.

Ушбулардан кўриниб турибдики, айрим раҳбарларнинг бу соҳада ишлашдан мақсади фақат бойлик ортиштиришдир. Улар қандай бўлмасин, фуқаролардан тушган пулни ўзлаштиришга ҳаракат қилади. Оқибатда эса уй-жойлар кузги ва қишқи мавсумга лозим даражада тайёрланмай қолади. Хонадон эгалари азият чекади.

Ушбу ҳолатлар юзасидан жиноят ишлари қўзғатилиб, тергов ҳаракатлари ўтказилмоқда.

— Республика прокуратураси органлари томонидан ўтказилган текшириш натижалари ҳақида ҳам тўхталиб ўтсангиз.

— Ноқонуний ҳужжатларга 66 та протест келтирилиб, қонунбузилиш ҳолатларини келтириб чиқарувчи сабаб ва шарт-шароитларни бар-тафат этиш тўғрисида 441 та тақдимнома киритилган. Жиддий қонунбузилиш ҳолатлари юзасидан 115 та жиноят иши қўзғатилиб, етказилган 105.8 млн. сўмлик зарар ихтиёрий ундирилган.

— Сўхбатлардан кўриниб турибдики, коммунал тўловларни ундириш учун барча чора-тадбирлар қилинмоқда. Бироқ...

— Фикрингизни англайдим. Айтмоқчисики, коммунал тўловларнинг ўз вақтида тўланмаслиги уй-жойларнинг кузги-қишқи мавсумга тайёрлашда баъзи муаммоларни келтириб чиқаради. Бу фикрда жон бор. Пул бўлмагач, албатта муаммо пайдо бўлади. Вақт ганимат. Энг тўғри йўл, уй-жой эгалари коммунал тўловларни ўз вақтида тўлаб қўйса, муаммолар ҳал бўлади. Кейин истеъмолчи сифатида ўз ҳақ-ҳуқуқларини бемалол талаб қилсалар бўлади. Акс ҳолда эса... муаммо муаммолигича қолаверади.

Зайниддин МАМАДАЛИЕВ, «Нуқуқ» мухбири

УСТАЛАРНИНГ «УСТА»ЛИГИ

Уй-жой масаласи аксарият ёш оилалар учун ҳар доим долзарб муаммо бўлиб келган. Данғиллама ҳовли у ёқда турсин, оддийгина бир ёки икки хонали квартира сотиб олиш учун ҳам йиллаб йиғинишига тўғри келади. Бу борада уларга яхшилар ёрдамга келса кўп-кўп, бўлмаса жуда қийналишади.

Биз ҳам ниҳоят 2003 йили турмуш ўртоғим хизмат қилаётган жамоанинг ёрдами билан квартирани бўлган эдик. «Дом»да яшашнинг ҳам яхши, ҳам ёмон томонлари бўлиб экан. Яхши томони — иссиқ сув, совуқ сув, газ мўҳайё. Қишда иссиқ бўлади. Сув жўмрақларининг бузилиб қолиши, иситиш тизимидagi носозликлар, гоҳо қўшнларнинг эътиборсизликлари туфайли сув тошиб, шифтдан чакка ўтиши, баъзан чикиндиларнинг вақтида олиб кетилмаслиги «дом»да яшашнинг салбий жиҳатларидир.

Муаммо пайдо бўлганда уй-жой мулкдорлари ширкатидан сантехник чақирасиз. Ишига масъулият билан қарайдиган усталар кўп. Аммо баъзилари уч-тўрт марта чақирганингиздан кейин келади, бунинг устига вазифасини қўл учда бажаришади. Бир ҳафта ёки бир ой ўтмай яна уста чақирилса мажбур бўласиз. Шунақаларнинг қўлига чойчақасини бермасангиз ишингиз битмайди. Холбуки уй-жой мулкдорлари ширкатига ҳар ойда тўлайдиган пулингизда мана шунақа хизматлар ҳам ҳисобга олинган.

Яқинда уйимизнинг ертўласида иссиқ сув қувури бузилиб сув оқа бошлади. Уста юришларини сўраб Сирғали туманидаги «Мерос-коммунал» уй-жой мулкдорлари ширкатига турмуш ўртоғим билан бир ҳафта мобайнида тўрт-беш марта кўнгирок қилганимиздан кейингина келиб тузатиб кетишди. Бизни ўйлантираётган яна бир муаммо шуки, ширкат шу йилнинг март ойдан бошлаб хонадонлардан олаётган хизмат ҳақини икки баравар оширди. Қанийди шунга яраша хизмат кўрсатишса...

Насиба ТОЖИЕВА

Турмушимизни электр энергияси, табиий газ, ичимлик суви, иссиқ сувсиз тасаввур қила олмаيمиз. Кечкурун қўчада, маҳаллада чирок ўчиб, зулматда қолган пайларимизда зулусиз электр тармоқлари корхонасига телефон қила бошлаймиз. «Чирок қачон ёнади?». Орадан бир-икки соат ўтиб чирок ёнганда диллимиз нурафшон бўлиб кетади. Бироқ қундалик турмушимизда ҳаёдек зарур коммунал хизматларни бир маромда изга солиб туришнинг баҳоси қанчалиги ҳақида бош қотириб ўтирмаймиз. Кўрсатилаётган хизматлар учун ойлик тўловларни тўлаб боришни орта сураимиз. Шу тариха бора-бора электр, сув, газ таъминоти корхоналари тўлов қобилиятини йўқотиб, ўзлари ҳам қарзга ботиб, касодга учрашлари, бир-икки соат эмас, кунлаб, ойлаб ушбу хизматлардан жудо бўлиб қолишимиз эҳтимолини ҳаёлимизга келтираймиз. Ўтмишдан қолган боки-мандалик кайфияти зиммामиздаги мажбуриятларимизни вақтида адо этмаслигининг билвосита сабабларидандир.

ҚАРЗДОРЛИКНИ КАМАЙТИРИШ

Республика Президентининг «Коммунал хизматлар тарифларининг асоссиз равишда ўсиб кетишига йўл қўймаслик ҳамда улар учун ўз вақтида ва тўлиқ ҳисоб-китоб қилиниши учун истеъмолчиларнинг масъулиятини ошириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарори аввало, истеъмолчиларнинг, жумладан аҳолининг манфаатларини ҳимоя қилади. Кўрсатилаётган хизматлар нархининг ўсишини жиловлаш билан бирга, уларни ўз вақтида тўлаб бориш орқали оила бюджетидagi ўпирчиликларнинг олдини олади. Вилоят прокуратураси органлари ушбу қарор ижросини мунтазам равишда таҳлил қилиб бораётган.

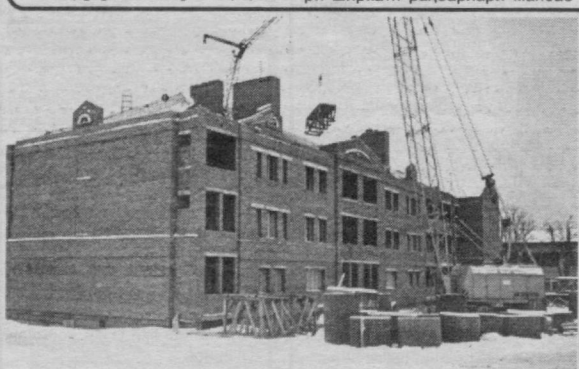
Таҳлилларда жойлардаги ишчи гуруҳлари коммунал тўловларнинг ундирилиши натижасида истеъмолчилар эса коммунал хизматлардан фойдаланиш бора-бора қонунбузилишларга йўл қўяётгани аниқланаяпти.

Хусусан, «Фарғонагаз» ҳудудий таъминот корхонасининг шу йил 1 август ҳолатига умумий дебиторлик қарздорлиги салкам 9 млрд. 440 миллион сўм бўлиб, шундан ундан икки қисми ёки 6,5 млрд. сўмдан зиёди аҳоли ҳиссасига тўғри келади. Табиий газ ҳақини ундиришга қаратилган чора-тадбирлар ўз самарасини бериб, шу йилнинг биринчи ярмида, аниқроғи июн ойида тўловлар 110,8 минг сўмга ортиғи билан ундирилган эди.

Бироқ июл ва август ойларига қаранги ундириш режаси 70 фоизга уудаланган, холос. Аҳоли ва улгувжи истеъмолчиларга етказиб берилган электр энергияси ҳақини ундириш борасидаги тadbирлар қўзланган натижа бермаяпти. Қарздорлик камай-маяпти. Вилоят «Сувқоз» корхонасининг шу йил 1 август ҳолатига дебиторлик қарзи 2 миллиард сўмдан зиёд бўлиб, 13,4 миллион сўмини аҳоли тўламаган.

Йил бошидан бери фақат «Иссиқлик манбаи» корхонаси бўйича дебиторлик қарздорлиқни камайтиришга эришилди.

Коммунал хизмат идораларининг жойлардаги масъул ходимлари қарздорларга нисбатан тегишли чораларни қўллашмаяпти, муросасизлик қилишмаяпти. Чунки, Қўқон шаҳридаги уй-жой мулкдорлари ширкатлар тўламаган қарздорларни айбдор шахслардан ундириб олиш тўғрисида ҳокимликка даъво аризалари, тақдимномалар киритмаганлар, қарорнинг 7-банди талабларига амал қилмаганлар. Кўпқаватли, турар-жой биноларидаги ўнта хонадонлар умуман ҳеч қандай тўлов тўламаган, чунки ушбу хонадонларда ҳеч ким яшаманган. Бўш турган хонадонлар шахар ҳокимлиги ихтиёрига, турар-жойга муҳтожларга бериш учун ўтказилди.

муаммолари

Тошкент шаҳар прокуратураси органлари пойтахтимиздаги уй-жой мулкдорлари ширкатлари, уларнинг фаолиятига доир қонун, фармон ва қарорлар ижроси юзасидан доимий назорат урнатилган. Маълумки, Вазирлар Маҳкамасининг 2002 йил 1 мартдаги «Уй-жой мулкдорлари ширкатларини қўллаб-қувватлашга доир қўшимча чоралар тўғрисида»ги қароридан ширкатлар тасарруфидagi 3647 та кўп хонадонли уйларни 2002-2006 йиллар мобайнида таъмирлаш режалаштирилган бўлиб, улардан 70 фоизини бюджет маблағи ва бошқа марказлаштирилган манбалар ҳисобидан таъмирлаш кўзда тутилган. Айни пайтда Тошкентда 9145 та кўп қаватли уйлардан 789 таси таъмирга муҳтож бўлиб, уларни таъмирлаш учун 8.604 минг сўм маблағ титул рўйхатида киритилган.

Тошкент шаҳар ҳудудий коммунал фойдаланиш бирлашмасига шаҳар ҳокимияти томонидан муҳандислик тармоқларини жорий таъмирлаш учун 950 млн. сўм ва кўп қаватли уйлар томини таъмирлаш учун 350 млн. сўм маблағ ажратилган.

Бугунги кунда шаҳримизда 841 та уй-жой мулкдорлари ширкати фаолият кўрсатмоқда. Ширкат раҳбарлари учун Вазирлар Маҳкамаси тасдиқлаган 32 соатлик ўқув дастурига мурофиқ «Ужмуноуизмат» агентлигида курслар ташкил этилиб, бугунгача уларда 485 нафар ходим тахсил олган.

Ортимизда тароват билан олтин куз кириб келди. У ўз ортидан кишини етаклайди. Шаҳримизда иқтисодий соҳа ва уй-жой фонди объектларини 2005-2006 йилги куз-қиш мавсумида барқарор ишлашга тайёрлаш жадвалига мурофиқ 643,8 км. сув тармоғи, 37,3 км. газ тармоғи, 362 та қозонхона таъмирдан чиқарилган.

Президентининг шу йил 11 февралдаги «Коммунал хизмат тарифларининг асосий равишда ўсиб кетишига йўл қўймаслик ҳамда улар

УЙ-ЖОЙ МУЛҚДОРЛАРИ ШИРКАТЛАРИ фаолиятга бир назар

учун ўз вақтида ва тўлиқ ҳисоб-китоб қилиниши учун истеъмолчиларнинг масъулиятини ошириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қароридан истеъмолчиларнинг ҳисоб-китоб қилиш механизмини такомиллаштириш, тарифларнинг ўсиб кетишига йўл қўймаслик, шунингдек, коммунал тармоқларини техник жиҳатдан замонавийлаштириш ва қайта жиҳозлаш, хизмат кўрсатиш қоронғилигининг ҳоддий-техник базасини мустаҳкамлаш белгиланган.

Аҳолининг дебиторлик қарзини камайтириш бўйича ҳам бир қатор ишлар қилинапти. Яъни, йил охиригача қарздорликни камайтириш жадвали ишлаб чиқилиб, кўнлик йўлчи мониторинги олиб боришмоқда. Бундан ташқари аҳоли коммунал хизматлар ҳақини ўз вақтида тўлаши учун

800 дан ортиқ тўлов шахобчаси ташкил этилган, 100 га яқин қўшимча касса очилган. Шунга қарамай, таҳлилларга кўра, аҳолининг коммунал хизматлар учун қарздорлиги ошиб борапти. Бунга туман ҳокимликларини, ўзини ўзи бошқариш идоралари ва ширкатлар ўртасида ҳамкорликнинг яхши йўлга қўйилмагани, ширкат ҳамда коммунал хизмат идоралари қонунда белгиланган ҳуқуқларидан кенг фойдаланмаётганлиги сабаб бўлмоқда. Қарз микдорининг ошиб бориши ширкат ва коммунал хизмат қоронғилигининг молиявий аҳолига салбий таъсир кўрсатапти. Бу эса уй-жойларни таъмирлаш, қишқи мавсумга тайёрлашда маблағ етишмаслигига олиб келмоқда.

Шунингдек, шаҳар прокуратураси органлари ўтказётган текширишлар

да турли қўринишдаги қонунбузилиш ҳолатлари ҳам аниқланаётди. Аҳолидан йиғилган пулларни ўзлаштириш шул ар жумласидандир. Жўмладан, Юнусобод туманидаги «Саодат-коммунал» уй-жой мулкдорлари ширкати мансабдорлари аҳолидан йиғилган 763.215 сўм пулни банкка топширмасдан ўзлаштиришган. Мирзо Улугбек туманидаги «Тонг нури» ширкатида 5.731.333 сўм талон-тарож қилинган. Айни пайтда тергов олиб боришмоқда.

Бундан ташқари ширкат мансабдорларининг қўрилиш материалларини ўзлаштириши ҳам кўп учрапти. Чилонзор туманидаги «Дўмбироқ-2» ширкатда 1.702.500 сўмлик қўрилиш моллари ўзлаштирилгани бунга мисол бўлиши мумкин. Мазкур ҳолат бўйича қўзғатилган жиноят иши суд-

да қўрилимоқда.

Айрим ширкатлар томонидан хизмат кўрсатувчи ташкилотлар билан шартнома тузиш ва унга амал қилишда ҳам қўнсонларга йўл қўйилапти. Хусусан, Мирзо Улугбек туманида жойлашган «Турон коммуналчи» ширкати «Махсустранс» ДАКнинг туман бўлими билан ўз вақтида чиқиндиларни олиб кетишга доир шартнома туз-маганлиги боис турли муаммолар келиб чиққан. Тўпланиб қолган чиқиндиларнинг ёниши оқибатида фуқаро А.Абдураимовга тегишли «Нексия» машинаси ҳам ёниб кетган.

Тошкент шаҳар прокуратураси органлари ушбу йўналишдаги текширишлар натижасига кўра қонунбузилиш ҳолатларини бартараф этиш тўғрисида тегишли идораларга 24 та тақдирнома, 5 та протест киритди, 25 та жиноят иши қўзғатилди, 7.144.500 сўм зарар ундирилди.

Бу йўналишда прокурор назоратини амалга ошириш давом эттирилмоқда.

Нилуфар АЛЛАБЕРГЕНОВА,
Тошкент шаҳар прокуратураси
бўлим прокурори

Езёнов туманида аҳолининг табиий газдан қарздорлиги 14,6 миллион сўмдан ортиб бурса-да, туман газ идораси хонадонлар билан тузилган шартномаларнинг 5-бандида кўрсатилган шартга риоя қилмаган. Яъни, ҳар ойнинг ўнчини кундан кечиктирилган тўловга умумий қарзининг 0,5 фоизи микдоридан жарима (пеня) ҳисоблаб боришмоқда. Йил бошида-гича нисбатан дебитор қарздорлигининг учдан бир баробар ошишига йўл қўйган туман газ идораси раҳбари Н.Тўйчиев ва бош ҳисобчиси Х.Ҳоми-

тирган қоронғининг яна 9 нафар назоратчиларга нисбатан жиноят иши қўзғатилди.

Бу тоифа назоратчиларнинг банкларда ҳам «издошлари» бор. Хусусан, «Халқ банки» Фурқат туман бўлими инкассатори Р.Умаров 2002-2004 йиллар мобайнида 104 та хонадон топширган 900 минг сўмдан зиёд газ ҳаққи тўловларини, бухгалтер-назоратчи Н.Уматов эса 23 та хонадондан тушган 144,8 минг сўм пулни банкка топширмай, жиягидонларидан ўтказиб юборишган.

Андижон шаҳар прокуратураси қиш мавсуми олдидан кўп қаватли уйлар ва маҳалла фуқаролар йиғинлари ҳудудидида истикомат қилувчи фуқаролар билан учрашувлар ўтказиш ташаббуси билан чиқди. Мазкур тадбирда шаҳар ҳокимлиги ҳамда ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар ҳодимлари ҳам иштирок этишмоқда.

БОШ МАВЗУ — ОҒОҲЛИК ВА ҚИШГА ТАЙЁРГАРЛИК

—Бундай мулоқотлардан асосий мақсад Андижон феодаларидан келиб чиқадиган сабоқ ва ҳулосалар ҳусусида аҳоли билан фикрлашиш, фуқароларни яна бир бор оғоҳликка чақириш, яқинлашиб келадиган қиш мавсумини кўнглидигидек ўтказиш чораларини қўришни иборат, — дейди шаҳар прокурори Абдуллатиф Аҳмедов. —Ана шу мақсадда аввало, кўпқаватли уйларнинг ертўллари, маҳаллалардаги кўздан холи жойларда назорат ўрнатиш, бу ишга маҳалла фаоллари ва халқ ёшларининг кўпроқ жалб этилишига эътибор қаратаётимиз. Қолаверса, қиш мавсумига тайёргарлик юзасидан бир қатор текширишлар ўтказилиши натижасида жиддий қонунбузилиш ҳолатлари аниқланди. Шундай ҳолатларнинг олдини олишда фуқароларнинг фаоллигини ошириш ҳам мулоқотларнинг мавзуси бўлмоқда.

Шаҳар прокурори таъкидлаганидек, 2005 йилги режага асосан шаҳар марказий шифохонасида «Фуқароларнинг соғлигини сақлаш тўғрисида»ги қонун ижроси, бюджетдан ажратилган маблағларнинг оқилона сарфланиши ҳамда қиш мавсумига қандай тайёргарлик қўрили-ётганили юзасидан текшириш ўтказилди. Мутахассисларни жалб этган ҳолда ўтказилган мазкур текширишларда бир қатор қонунбузилишларга йўл қўйиб келинаётгани аниқланди. Жўмладан, «Шифохонага қарашли 2-поликлиника биносининг қўрилиш ишлари ўрганилганда «Сурай» хусусий фирмаси томонидан 2,4 млн. сўмлик бажарилмаган ишлар қўшиб ёзилиб, бюджет маблағлари талон-тарож қилингани маълум бўлди.

Афсуски, марказий шифохонага қарашли турувчи, поликлиника ва бошқа муассасалар биноларининг қўрилиш ва иситиш тармоқларини, қозонхоналарни таъмирлаш жараёнида шунга ўхшаш ҳолатлар кўпайиб аниқланди. Масалан, «Андижон-алхак», «Интер» кўп тармоқли

хусусий фирмалари, «Қўрилиш-алфа» кўп тармоқли ишлаб чиқариш қоронғиси, «Хон» маиший ишлаб чиқариш фирмаси қоронғиси қайд этилган қўрилиш ишларини бажариб бериш юзасидан марказий шифохона билан шартнома тузишган. Лекин уларнинг раҳбарлари шартномани бажариш билан эмас, балки ажратилган маблағларни талон-тарож қилиш билан шугулланган. Бу борада улар турли усуллардан фойдаланишган. Қимдир қўрилиш ва таъмирлаш учун олиб келинган материалларни талон-тарож қилса, бошқиси ажратилган маблағни олган-у, қўрилишни ўлда-жўлда ташлаб кетган. Жўмладан, «Интер» фирмаси 1400 дона шиферни қабул қилиб олиб, унинг 600 тасини ишлатган ҳолос, қолган 800 тасини эса ўз мафзага йўлда талон-тарож қилган. «Хон» фирмаси раҳбарлари бюджетдан ажратилган 9,7 млн. сўмни олишга олган-у, шу пулга яраша иш қилмай, қўрилишни ўлда-жўлда ташлаб қўйишган.

Юқорида номлари қайд этилган фирмаларнинг мансабдорларига нисбатан ЖНЖнинг тегишли моддалари билан жиноят иши қўзғатилиб, қонуний чора қўрилди. Шаҳар прокуратураси камчиликлар юзасидан чора қўриш билан чекланмай, қонунбузилиш ҳолатларининг бартараф этилишини ҳам ўз назоратига олмоқда. Бу, албатта, самарасини берапти.

—Шаҳар марказий шифохонаси тизимида ҳаммаси бўлиб 24 та даволаш муассасаси мавжуд бўлиб, шундан 7 таси шифохона ва 17 таси амбулатор поликлиникалардир, — дейди марказий шифохона бош врач Д.Хакимов. —Шуларадан 9 таси шаҳар таркибига кирувчи марказлаштирилган иситиш манбаи орқали иштилади, қолган барча муассасаларнинг ўз қозонхонаси мавжуд. Шу кунга қадар барча қозонхоналар қишқи мавсумга шай қилиб қўйилди. Бу борада шаҳар прокуратураси бизга яқиндан ёр-

дам берди.

Шаҳар прокуратураси томонидан нафақат соғлиқни сақлаш тизими муассасалари, балки шаҳар ҳудудидидаги мактаблар, лицей ва коллежларнинг мавсумга тайёргарлиги масалалари ҳам атироғича ўрганиб чиқилди. Айниқса, таъмирлаш ва қишга тайёргарлик ишлари жуда сустрек кетган 4-, 24- ва 32-умумтаълим мактаблари шахсан шаҳар прокурори оталигига олинди. Шу кунга қадар бу муассасаларда ҳомийлар ёрдамида ҳашар йўли билан 9 млн. сўмлик таъмирлаш ишлари ўтказилиб, улар қишқи мавсумга тахт ҳолга келтирилди. Шунингдек, республикаимиз президентининг аҳолини тоза ичимлик суви ва табиий газ билан таъминлаш тўғрисидаги қарори ижросини таъминлаш юзасидан ҳам бир қатор текширишлар ўтказилиб, шаҳардаги маҳаллаларда табиий газ, тоза ичимлик суви ва электр энергияси таъминотида бир қанча камчиликлар мавжудлиги аниқланди. Шаҳардаги ташкилот билан қоронғилар, ишлаб чиқариш муассасаларининг коммунал тўловлардан қарзи тобора ортиб бормоқда. Табиий газ ва электр энергиясининг тежамкорлиги билан фойдаланиш тўғрисидаги қонун талаблари бузилган ҳолатлар юзасидан шаҳар прокуратураси томонидан 3,5 млн. сўмдан ортиқ маблағ ихтиёрий равишда ундирилди. 5 млн. сўмдан ортиқ маблағни ундириш ҳақида судларга 20 дан ортиқ даъво аризаси киритилди. 21 нафар мансабдор мамурий жавобгарликка тортилди, 5 та ҳолат бўйича жиноят иши қўзғатилди.

Шаҳар прокуратураси ҳодимларининг жойлардаги ўрашувларида юқорида келтирилган фактлар атрофида таҳлил қилиниб, камчиликларнинг олдини олиш чоралари қўрилимоқда.

Абдуқошим МАДАТОВ,
«Нигуқ» мухбири

ТАДБИРЛАРИ

довлар маъмурий жавобгарликка тортиди.

Шунингдек, муддати ўтган дебитор қарзларни Қирғили коммунал фойдаланиш бошқармаси, Аҳмад Яссавий номига жамоа ҳўжалиги, «Яссавий» тижорат ишлаб чиқариш бирлашмаси, «МКМ-2» масъулияти чекланган жамият, «Ташаббус» уй-жой мулкдорлари ширкати, «Галатой», «Дельта» де-фирмаларидан ундириш чораларини кўрмаган Марғилон шаҳар электр тармоқлари қоронғисининг раҳбари П.Собиоров ва бош ҳисобчиси М.Содиқовларга маъмурий жавобгарликка оид иш қўзғатилди.

Коммунал тўловларини йиғиб олишда аҳолининг пул йиғувчи назоратчиларга нисбатан ишонсизлиги муаммонинг қирраларидан биридир. Коммунал тўловларини ундириш ваколатига эга моддий жавобгар шахслар йиғилган пулларни қирим қилмай, ўзлаштиратган ҳолатлар учрамоқда.

Мисол учун, «Фарғонагаз» ҳудудий таъминот қоронғисининг Фарғона шаҳри филиали ҳодимлари К.Ҳоджаев, К.Аҳмадов, К.Зокиров, Д.Исmoilовлар компьютердаги қарзларни ўчириб юбориб, фуқаролардан йиғилган 181 минг сўмни талон-тарож қилганлар. 2002-2004 йилларда аҳолидан газ тўловини ундирилган 511 минг сўм пулни кассага топширмай ўзлаш-

Коммунал тўловлар муаммосининг бир учи иш ҳақи тўловларидидаги узулишларга бориб тақалди. Ойлаб иш ҳақи ололмаётган фуқаролар коммунал тўловларни ўз вақтида тўлаб бориш имкониятидан маҳрум.

Вилоят прокуратураси иш ҳақи ва коммунал тўловларга оид қонунчилик ижросини қўриб чиқмоқда. Вилоят прокурорининг биринчи ўринбосари О.Аҳмаджонов ҳузурида шаҳар ва туман ҳокимларининг ўринбосарлари, банк, газ, сув, иситиш, электр энергияси таъминоти идораларининг раҳбарлари иштирокида коммунал тўловлар борасидаги дебитор қарздорлиқни камайтириш ва бартараф этиш бўйича тезкор йиғилишлар ўтказилиб, иш ҳақи тўловларини нақд пул билан таъминлаш, коммунал тўловларини ундириш юзасидан аниқ чора-тадбирлар белгиланди.

Шундай чоралардан бири — фойдаланилган электр энергияси учун ҳақ фуқароларнинг иш жойларида, маошларидан ўн фоиз микдоридан чегириб олиш орқали ундирилиши қарздорлиқни камайтиришнинг самарали воситаларидандир. Бошқа коммунал тўловлар бўйича ҳам шундай йўл тутиб, боқимандалиқни енгиш, истеъмолчиларнинг масъулиятини кўчайтириш мумкин.

Ш.ИМОМОВ,
Фарғона вилоят
прокуратураси бўлим прокурори

SUD OCHERKI

Котилликка қўл урган кишининг рухий ҳолати, қидирув, тергов ва суд жараёнлари бадиий асарларда маҳорат билан тасвирланади. Хусусан, Достоевский, Драйзер, Фолкнер романларининг қаҳрамонлари шу қадар ҳаққонийки, уларни бугунги замонда ҳам аниқ қўриб тургандай бўласиз.

Алик Шамбиев қилган жиноят нимаси биландир Фёдор Достоевскийнинг «Жиноят ва жазо» романидаги судхўр кампир ва қотиллик юз берган жойга тасодифан келиб қолган бошқа бир аёлнинг ўлдирилишига ўхшаб кетади. Фақат Раскольников судхўр кампирни пули учун ўлдирган бўлса, Алик ҳайвоний хирсининг кутқуси туфайли икки аёлнинг умрига зомин бўлди.

Фикрни бадиий асар қаҳрамонларини ҳаётий воқеаларга муқояса қилишдан бошладиким, келинг энди Лев Толстойнинг Катюша Масловасини ҳам бир эсга олайлик. Чунки Алик Шамбиев, Одила Мардиева, Мусиба Нокиева ҳамда ҳали воёга етмаган Асия Бойназарованинг қисматида Катюша Маслова тақдирига муштараклик бор. Ҳар иккала ҳолатда ҳам воқеа фоҳишахонада кечади. Фақат биз фоҳишахона деган сўзга кўнмаганмиз. Уни айтишдан ҳазар қилиб турамиз. Инсон қадрини оёқости қилувчи бундай «муассаса»ни ташкил этиш мамлакатимизда таъқиқланган. Афсуски, қонунларни писанд қилмайдиганлар ҳам орамизда учраб туради.

Фузор шахрида О. исмли аёл юқорида номлари кўрсатилган қизларни бир уйга жамлаган эди. Кунлардан бир кун ёшгина бир йигит сигарет тутатганча шу манзилга йўл олди. Орқа эшикни оҳиста чертиб, «Қиз борми?» деб сўради. Тасдиқ жавобини олган, ичкарига кирди. Судда гувоҳлик беришича, тоғасига тегишли бўлган «Simens-55» қўл телефони ва бир даста бешюзталикини чўнтагига солиб олганди.

У О.нинг қўшмачилик қилишини, уйда доимий равишда енгилтабиат қизларни сақлашини билар ва пул бериб ўша қизларнинг бирортаси билан шакарғуфторлик қилишни кўнглига тугиб қўйганди.

Эшикни бир қиз очди. Йигитнинг саволига жавобан «Ҳа, бор, кираверинг» деди. Алик ичкарига кириб ошхона ёнидаги стулчага ўтирди. Кейин ўша қиз келиб, «Пулини тўлаб кираверинг» деди. Йигит ҳовли тўридаги хоналардан бирига кирди. Хона эшигига пана қилиш учун оқ мато тутиб қўйилган эди. Тўрироғи, хонага уни бир қиз олиб кирди. Йигит ёнида бўлган 3500 сўмни қизга берди.

Воқеанинг ривож, авжи, кулминацияси ва ечими ҳам худди романлардагидай давом этди. Йигит мақсадига эришди. Шундан кейин сира қутилмаган воқеалар юз берди. Суд ҳужжатларида келтирилишича, қиз унга қараб: «Биринчи марта келишингизми? Касаллигини сўрамасдан алоқа қилаверасизми? Мен СПИД билан касалланганман», — дейди.

Ҳозирги замонда бу даҳшатли дардининг жинсий алоқа туфайли юқиши ва бедаволигини билмаган киши топилмаса керак. Алик ҳам бундан хабардор эди.

Қотилнинг гувоҳлик беришича, касаллик тўғрисидаги гапни айтётганда қиз қора рангли сийнабандини боғалаётган эди.

— Шунда, — дейди Алик, — ҳаяжонланиб кетиб, нима қилаётганимни англамасдан ўша жойда турган кнопкали пичокни олиб, қизнинг кўкрагига урдим.

Бу ерда қизнинг характери ошшага хизмат қиладиган баъзи майда тафсилотлар ҳам бор. Феруза (қиз ўзини шундай деб таништирганди) аввал

дастаси қизил кнопкали пичокни очиб-ёпиб ўйнайди, нима учундир қайсисини хоҳлайсиз дейди, кейин тез бўлинг, вақтим йўқ деб йигитни қистайди. Йигит эса уяли телефони кўрсатиб, «Менда ундан ҳам кучлиси бор, овозингни ёзиб олади» дея қизни чўчитмоқчи бўлади.

Бўлар йигитнинг судда айтган гаплари. Чўкаётган одамнинг хасга ёпилишини эслатади. Сўроқ пайти-

да, албатта, бундай ҳолатлар бўлиши табиий. Жиноятни очиш, уни далиллар воситасида исботлаш, айбдорнинг бўйнига қўйиш жуда мураккаб иш.

Жиноятчилик тарихидан шу нарса маълумки, қотил одатда жиноят юз берган жойга беҳтиёр бораверади. Қон тартади. Алик ҳам бир неча дақиқа ичида икки кишини пичоклаб ўлдирган, икки-уч кун узок-узокларда тентираб юрди. Тошкентга кетишдан аввал ҳовлида турган машинанинг кабинасига кириб ётди. У ухламоқчи ёки дам олмоқчи эмасди. Бундай қилолмасди ҳам. Пушаймонлик, қаттиқ кўркүв ҳисси қоплаб олганди уни. Машина ичига ўзини урarkan, ҳаяжонини босиб, бундан кейин қандай йўл тутишини ўйлаб олмоқчи бўлди.

Бўлиб ўтган воқеа: қип-қизил қон, Ферузанинг кўксини чағаллаганча дод солиб йиқилиши ва бошқа ҳолатлар кўз ўнгидан ўтди. У Ферузани пичок урган пайтида ҳали кийимларини тўлиқ кийиб улгурмаган эди. Шу ҳолатда хонадан отилиб ҳовлига чиқди. Шунда кимдир унинг олдини тўсди. «Ҳаяжонланиб, унга ҳам пичок уриб юбордим, сўнг ташқарига югурдим. Ҳўшим ўзимга келганда кенг даланинг ўртасида турардим. Шундан сўнг туман марказидан айланиб

ўтиб, уйга бордим», — дейди Алик судда берган кўргазмасида.

Ҳовлида йўлини тўсган аёл уй эгаси О. эканлигини кўзи қонга тўлган йигит ёнглади, ёки англамади. Ўша дамда унинг хиралашган ақли фақат бир нарсани таъкидларди: «Барибир қўлинг қон. Буни ҳам ўлдирсанг жиноят изини йўқотган бўласан. Бошқа гувоҳ йўқ».

Ақлни пешлашга, образли қилиб айтганда, дўппини ерга қўйиб ўйлаб олишга вақт йўқ эди...

Алик юз берган қотиллиқни ва умуман, қўшмачи аёлнинг уйда бўлганини ҳеч ким пайқамасини ишонарми? Жиноят изини яшириш учун уй эгаси О.га пичок ураётганда у шундай фикрда эдим? Нега унда устидаги ҳамма кийимларини ечиб, яланғоч бўлиб турганида кимдир эшик орқасидан пойлагани, шунда Феруза пойлаб турган кишига қараб «Сенга нима керак?» деб сўкканлиги тўғрисида кўргазма берди?

У машина ичида титраб-қақшаб ўтираркан, туман ички ишлар бўлимига бориб, «Одам ўлдирдим» деб айтмоқчи ҳам бўлди. Балки шундай қиларди ҳам, аммо бошқа бир ҳаёл унга

дакки берди: «Қамалсанг, кейин сени ҳеч ким билан учраштиришмайди, шундай экан, қадрдонларинг билан хайрлашиб қол».

Эҳ, қанийди бундай пайт дардининг бировга айта олсанг, елкангдан тоғдек босиб турган юк енгиллашармиди? Тўғри, ҳеч ким у қилган жиноят юқининг бир қисмини ҳам гарданига ололмайди. Аммо яқин кишинг билан ҳасратлашсанг, барибир енгил тортасан.

Грузин ёзувчиси Нодар Думбадзе «Абадият қонуни» китобида ҳар бир кишининг юраги ўзига оғирлик қилиши, уни кўтариб юриш учун ёнида беш-ўнта дўсти бўлиши зарурлигини айтади.

Шу аснода Алиқнинг ёнида бирорта ҳам дўсти йўқ эди. Шунда у синглисини эслади. Синглиси Тошкентда ўқирди. У билан хайрлашиб келиш фикри миясига урилди. Уйига яширин равишда кириб, ўзи жамғариб қўйган 100 минг сўмни олди. Ота-онасига айтмасдан бир ўзи пиёда Фузор шахридаги молбозор томон кетди. Қаршига машиналар шу ердан жўнардди. «Жигули» машинасининг ҳайдовчиси билан 600 сўмга келишиб Қаршига жўнади. Марказий кўчадан 1-маршрут бўйича қатнайдиған машинага ўтириб автовокзалга етиб келди-да, «Нексия» билан Тошкентга йўл олди.

Алик Тошкентга бориб тушганида соат эрталабки

тўққизлар эди. Ҳайдовчи уни Собир Рахимов метро бекатига ташлаб кетди. Алик синглисининг ўқиш жойини билмагани сабабли «Машхура» фирмасини ахтариб юрганда тасодифан тоғасининг қизини учратиб қолиб, у билан синглиси яшаб турган ижарадаги уйга борди.

— Ака, тинчликми? — сўради сингил.

— Тинчлик, ҳаммаси жойида, — жавоб қилди ака.

— Уйдагилар соғми? — рангингиз оқариб кетган?!

— Сени кўргани келдим.

Шундай деб чўнтагидан 35 минг сўм пул чиқариб синглисининг қўлига тутқазди.

— Уйдагилар телефон қилишса бугун-эрта бориб қолишимни айтиб қўй.

Ака-сингил хайр-хўш қилишди. Нақадар оғир лаҳзалар.

Ўша касофат жойга бормаганида балки бундай ишлар бўлмасди ва у кувноқ кайфиятда синглиси билан Анҳор бўйидаги кафедра ўтирган ёки Тошкент дўконларини кезиб юрган, синглисига бирорта совға олиб берган бўлармиди?

Ўша кун у Фузорга қайтиб

келмади. Кун кеч бўлиб қолганди. Такси ёллаб «Чорсу» бозорида борди, ўша ерда тунади. Эртаси бозорлик қилиб яна синглисининг олдида борди.

— Ака, кетмадингизми? — деб қарши олди сингил.

— Йўқ.

— Яхши бўлибди. Концертга кирамиз.

— Йўқ. Бугун кетишим керак. Кетмасам бўлмайди.

Сингил мулзам бўлди.

— Келганимга икки-уч кун бўлди. Уйдагилар хавотир олишади.

У бир дам ўйланиб турди-да,

деди:

— Яхши қиз бўлиб юргин...

Тошкент. Мамлакат пойтахти. Гузал, салобатли ва дилкаш шаҳар. Қани энди дилинг тоза бўлса-ю, шаҳарнинг обод кўчалари, салқин ва дилқушо боғларида сайр қилиб юрсанг.

Ака-синглининг бундай муомаласидан, тергов ва суд жараёнидаги бошқа ҳолатлардан ҳам кўриниб турибдики, Алиқнинг вужудида инсонийлик туйғулари ҳали батамом йўқолиб кетмаган. Уни тарбияласа бўлади. Тарбиячи эса — қонун.

А.СОДИҚОВ,
Қашқадарё вилоят
прокуратураси бўлим бошлиғи.
Н.АРСЛОН,
журналист

Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси ҳузуридаги Солиқ ва валютага оид жиноятларга қарши курашиш департаменти фаолиятдан

ХАМҚ МАНФААТИ, ЮРТ ФАРОВОНЛИГИ ЙЎЛИДА

Мамлакатимизда чет эл валютасини сотиб олиш ва сотиш қонунга мувофиқ ваколатли банклар орқали амалга оширилиши кўрсатилган. Бирок айрим банк ходимлари ҳамда фуқаролар томонидан валюта қимматликларини ноқонуний муомалага киритиш ва қалбакилаштириш билан боғлиқ жиноятлар содир этиш ҳолатлари ҳам учраб турибди.

Қосонлик Ф.Саноев ўз уйида миллий валютани бўлган 1000 сўмликни қалбаки усулда тайёрлаб, бойиб кетишни орзу қилди.

Ўз манфаатини устун қўйган кимсалар

Қосон туман Олатунқишгоғида жойлашган «Олатун» деҳқон бозорига ўтказилган тадбирда Ф.Саноев фуқаро Ю.Омоновдан 3 бош қўйни компютер ёрдамида тайёрланган қалбаки 210 дона 1000 сўмлик купюрадаги 210.000 сўмга сотиб олган вақтда ушланди.

Унинг ёнидан яна 143 дона 1000 сўмлик қалбаки купюра олиб қўйилди. Уйи қўздан кечирилганда, қалбаки пул ишлаб чиқариш учун фойдаланилган «Samsung» маркали компютер, сканер, рангли принтер, қорғоз кесиш ускуналари борлиги аниқланиб, улар ашёвий далил сифатида олиб қўйилди.

Валюта соҳасидаги қонунбузарликларда банк ходимларининг ҳам аралашиб қолаётгани ачинарли. «Пахта банк»нинг Миришкор туман бўлими валюта айирбошлаш шахобчаси бош назоратчиси Нурбек Нуриллаев ва касса мудири Майсара Рўзиевалар ана шундайлардан.

Мазкур шахобчада ўтказилган текширишда улар 2004 йил ва 2005 йилнинг ўтган даврида қўлаб жиноятларни содир этганлиги маълум бўлди. Бунинг учун бир неча фуқаронинг ишончига кириб, уларнинг паспортларини олишди. Сўнг банк маълумотларига қалбаки ёзувлар киритиб, имзоларни қалбакилаштириш йўли билан банк хазинасидан 153100 АҚШ долларини олиб, «қора бозорда» номаълум шахсларга пуллашади. Шунингдек яшаш манзили аниқ бўлмаган 52 нафар фуқаро номига ҳам қалбаки маълумотларни расмийлаштиришиб, 260.400 АҚШ долларини сотиб юборишган. Текширишда Н.Нуриллаев ва М.Рўзиевалар банкдан жами 413.500 АҚШ долларини ўзлаштириб, сотиб юборишгани аниқланди.

Ўз нафсини жиловлай олмаган қонунбузарлар тегишли жазосини олишди.

И.НЕГМАТОВ,
Қашқадарё вилоят прокуратураси ҳузуридаги
СВОЖҚК бошқармаси бошлиғи

Барака ҳалолликда

Мамлакатимиз Президентининг «Тадбиркорлик субъектларини ҳуқуқий ҳимоя қилиш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги фармони ва «Тадбиркорлик субъектлари томонидан тақдим этиладиган ҳисобот тизимини такомиллаштириш ва уни ноқонуний талаб этганлиги учун жавобгарликни кучайтириш тўғрисида»ги қарори тадбиркорлар учун катта имкониятлар яратди.

Аммо матбуот саҳифаларида

сохта тадбиркорларни фош қилувчи мақолалар берилишига қарамай, баъзи «ишбилармон»лар ўз нафсини тия олмай, эл олдига шарманда бўлмоқда. Яқинда туманимизда фаолият кўрсатган ана шундай тадбиркорлардан бир нечтаси аниқланди. Бел оғритмай мўймай даромад олишни кўзлаган Б.Икромов, М.Мўйдинов, Т.Локанов, М.Ашуров ва А.Ҳошимовлар яширин цех ташкил қилишиб, бозорларга ўз маҳсулотларини чиқара бош-

лашди. Қурилиш бўёқларининг бозори чаққонлигини билган бу «ишбилармонлар» БААда ишлаб чиқарилган «Национал», Россиянинг «Расцвет» савдо белгиси остидаги 3,87 литрли банкаларга 200 литрли бочкалардан бўёқ қуйиб, қўлбола усулда маҳсулот ишлаб чиқаришди.

Ходимларимиз томонидан сохта тадбиркорларнинг фаолияти фош қилинди. Улардан 2 млн. 385 минг сўмлик қалбаки товарлар

далилий ашё сифатида олиб қўйилди. Энди улар қилишиши учун қонун олдида жавоб беради.

Ҳалол тадбиркорни нафақат қонун, оллоҳ ҳам қўллаиди. Топганига барака беради. Нополки йўлга кирган «тадбиркор»нинг кини соғина оқармайди.

Нуриддин ВАПАЕВ,
Ҳамза туман прокуратураси
ҳузуридаги
СВОЖҚК бўлими катта
инспектори

Бугун қаерда бўлманг тадбиркорлик ва ишбилармонлик билан шуғулланиб юртимизни яннатаятган, ўзи ҳам даромад олаётган юртдошларимизнинг мамнун чеҳраларини кўриб, кўнглингиз яйрайди.

Уларнинг ҳуқуқ ва манфаатлари ҳуқуқий жиҳатдан қасолатланаяпти. Меҳнат қадри топиб, бири икки бўлмоқда. Шу орқали рўзгорини тебратиб, барака топапти. Бир сўз билан айтганда, тинч, эркин фаолиятнинг шарофатини дилдан ҳис этмоқдалар.

Бундай имкониятдан қувонмай бўладими? Ахир юртбошимизнинг ўзи бутун мамлакатимизда тадбиркорлигини қўллаб-қувватлаб, унинг истиқболига катта ишонч билан қараётган, унга кен йўл очиб бераётган бўлса. Айниқса, шу йилнинг июни ойида қабул қилинган фармон ва қарорлар тадбиркорларга кенг имкониятлар яратди.

Улар билан суҳбатлашсангиз, тадбир-

корликда ғирромлик кетмаслигини алоҳида қайд этишди. Ҳақ гап. Сохта ҳужжатлар билан ноқонуний иш юритиб, сифатсиз, истеъмолга яроқсиз маҳсулотларни аҳолига пуллаётган пайтда қўлга тушиб мулзам бўлгандан кўра, қонун доирасида иш олиб

ТАДБИРКОРЛИК ТАРАҚҚИЁТ КАФОЛАТИ

бориб, барака топган яхшида. Биз ҳам, аввало масаланинг ана шу томонига асосий эътиборни қаратиб, аҳоли ўртасида тушуинтириш ишларини олиб бораёямиз. Ходимларимиз бошқа ҳуқуқ-тартибот органлари билан ҳамкорликда жамоат жойларида, маҳалла, бозорларда, ишбилармон ва тадбиркор-

лар ҳузурида бўлиб, учрашувлар ўтказишмоқда.

Натижада тадбиркорлик билан шуғулланиб, солиқ ва бошқа тўловларни тўлашдан бўйин товлейётганларнинг сони камаймоқда. Бирок гуруҳ курмасиз бўлмаганидек, қўшти-

ноқ ичидаги айрим тадбиркорларнинг ўз нафсини ўйлаб, қонунни писанд қилмай иш олиб бораётганлиги ачинарли ҳолдир.

Янги Чиноз кўрғонинда яшовчи сохта тадбиркор Шарофиддин Ишмухаммедов ҳам шундайлардан экан. У Хитойда ишлаб чиқарилган 800 минг сўмлик «Луоис» аёллар лаб

САВОЛ: Мен Тошкент шаҳар Мирзо Улуғбек туманида давлат рўйхатидан ўтиб, Ҳамза туманида якка тартибдаги тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланаман. Ҳозирда савдодан тушган нақд пуллари Мирзо Улуғбек туманидаги банкда ҳисоб рақами очиб топшириш керак. Ҳамза туманида менга қулай бўлган банкда ҳисоб рақами ёки иккиламчи ҳисоб рақами очиб нақд пуллари белгиланган тартибда ушбу банкка топширсам бўладими?

Жавоб: Марказий банки бошқарувининг Адлия вазирлигидан 2003 йил 29 сентябрда 1080-1 рақам билан рўйхатга олинган «Ўзбекистон Республикаси банкларида очиладиган банк ҳисоб вақчалари тўғрисида»ги йўриқ-номасининг 3-бандига мувофиқ юридик ва жисмоний шахслар

ўзларига ҳисоб-китоб ва касса хизматларини кўрсатиш учун банкларни мустақил равишда танлайдилар ҳамда бир ёки бир неча банкларда миллий ва хорижий валютадаги талаб қилиб олинган депозит ҳисоб вақчалар ҳамда депозит ҳисоб вақчаларнинг бошқа турларини очиш ҳуқуқига эгалар.

САВОЛ: Мен якка тартибдаги тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланаман. Хорижга маҳсулот учун кетган кунларда ўринида савдо қилиш учун оила аъзоларимдан бирини қоладириб кетсам бўладими?

Жавоб: Вазирлар Маҳкамасининг 2004 йил 12 августдаги «Тижорат фаолияти учун мўлжалланган товарларни олиб келувчи жисмоний шахсларни рўйхатдан ўтказишни тартибга солиш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарорига мувофиқ жисмоний шахслар экспорт-импорт операцияларини ва чакана савдони амалга ошириш ҳуқуқи билан юридик шахс бўлмасдан якка тартибдаги тадбиркорлар сифатида рўйхатдан ўтишлари шарт.

«Эркин муомалага чиқариш» режимда расмийлаштирилган юк божхона декларацияси, мувофиқлик сертификатлари мавжуд бўлганда, божхона ва бошқа тўловлар тўланган тақдирда буюм бозорларида якка тартибдаги тадбиркорнинг фақат ўзи бевосита олиб келган импорт товарлар билан чакана савдони амалга оширишга ҳақлидир.

САВОЛ: Хорижга чиқишда қанча миқдорда чет эл валютаси олиб чиқишим мумкин?

Саволларга Тошкент шаҳар прокуратураси ҳузуридаги Солиқ ва валютага оид жиноятларга қарши курашиш бошқармаси бошлиғи ўринбосари Баҳодир Исроиллов жавоб берди.

Жавоб: «Ўзбекистон Республикаси Марказий банки томонидан жисмоний шахслар – резидентларга нақд хорижий валюта-ни мамлакат ҳудудидан ташқарига олиб чиқишга рухсатномалар бериш тартиби тўғрисида»ги низомга мувофиқ Марказий банкнинг 5000 АҚШ долларига тенг миқдордан ошувчи нақд хорижий валюта республика ҳудудидан ташқарига олиб чиқишга рухсатномасини олиш ҳуқуқига:

- а) Ўзбекистон Республикаси ҳукуматининг қарорларига биноан;
- б) хорижий давлатларга доимий яшаш жойига;
- в) хизмат сафарига;
- г) таълим олиш ва давола-нишга;
- д) сайёҳлик сафарларига ва ҳоказоларга борадиган жисмоний шахслар - Ўзбекистон Республикаси резидентлари эгадир.

САВОЛ: Якка тартибда тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланаман. Банкдаги ҳисоб-рақамидан пул кўчириш йўли билан товар-моддий бойликлар олганимда мендан ишончнома талаб қилишади. Бу тўғрими?

Жавоб: Молия вазирлигининг 2003 йил 7 майдаги буйруғи билан тасдиқланиб, Адлия вазирлигида рўйхатга олинган «Товар-моддий бойликларни олишга ишончномалар бериш ва уларни ишончномалар бўйича бериш тартиби тўғрисида»ги низомга мувофиқ қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда етказиб берувчилардан товар-моддий бойликларни олиш учун ишончли шахсга берилган ёзма ваколат ишончнома деб тан олинishi ва ишончномалар етказиб берувчи томонидан шартнома ва бошқа битимлар бўйича бериладиган товар-моддий бойликларни олишга берилиши белгиланган. Шу сабабли товар-моддий бойликлар етказиб беришда ишончномани талаб қилиш қонуний ҳисобланади.

бўёгини айланма йўллар орқали Қозоғистондан Чинозга олиб келиб пуллаётган пайтда қўлга олинди. Сирдарёлик Дилором Файзуллаева эса Қозоғистондан келтирилган 30 қондаги 370 минг сўмлик унни пуллаб, мўймай даромад орттиришни йўлаганди. Ходимларимиз томонидан унинг ҳам «фаолияти»га чек қўйилди.

Биз тадбиркорларни доимо қўллаб-қувватлаймиз ва уларнинг манфаатини ҳимоя қиламиз. Қонунга мувофиқ иш юритишни ўзига эп кўрмаганлар эса жазосини олади.

Мауленберган ХОЛМУРOTOV,
Чиноз туман прокуратураси ҳузуридаги
СВОЖҚК бўлими бошлиғи

Саҳифа материаллари департаментнинг матбуот гуруҳи билан ҳамкорликда тайёрланди.

UCHRASHUV

— «Аёл» номи қўшигиниз, айниқса эркаклар томонидан илқ кутиб олинди. Демак, йигитларнинг дардини куйга солибсиз. Уни яратиб юзаси кимдан чиққан эди?

— Аввало бу шеър илк бор бошқа бир фарғоналик йигит — Мусахон ака Нурматовнинг қўлига келиб тушган. Мен ҳатто матн киникчилигини ҳам билмайман. Лекин унинг яратилиш жараёнида бирга бўлганман, шу қўшиқ ким учун тайёрланганлигини ҳам аниқ билардим. Кейин қўшиқ қандайдир сабабларга кўра фарғоналик йигитга маъқул бўлмабди ва айланиб охири менга қайтиб келди. Шеър киникчи бўлишидан қатъи назар, қўшиқ қилиниши учун бастакорга берилганда. Уша кунгидея шу қўшиққа меҳрим тушиб қолган. Сабаби, бугунги кунда шу нарса ҳаётда бор, аччиқ бўлса ҳам ҳақиқат шу.

— Кўнглингиздан шунга ўхшаш ҳис-туйғулар бирор марта бўлса ҳам ўтганми?

— Тўғриси айтсам, кўнглимдан ўтмаган. Сабаби, турмуш ўртоғим билан бир-биримизни яхши тушунагимиз ва деярли бир хил фикрлаймиз. Хуллас, шахсан менинг ҳаётим зерикарли эмас.

— «Антиқа-шоу» кўрсатувидаси иштирокингиз шахсий қизиқишимиз ёки ТВдаги нақлнинг тақлифими?

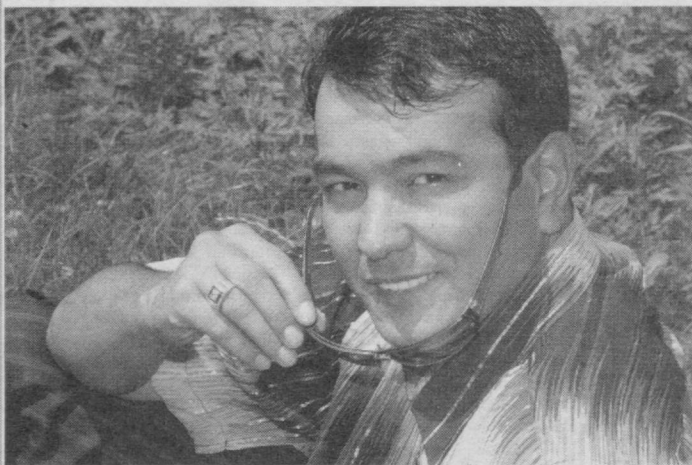
— Бу уларнинг тақлифи.

қовуннинг уруги кўп дейишадик, уша бемаза қовунларнинг кўпайиб кетишига журналистлар ҳам сабабчи бўлиб қолмапти-микан деб ўйлаб қоламан.

Сир эмас, шоу-бизнесда пул билан кўп иш битирса бўлади. Саволингизнинг битта жойига қўшилмайман, журналист ҳеч қачон санъаткорни кашф этмайди. Агар улар зийрак бўлганида истеъдодларни уйдан топиб келарди. Мен журналистларга вилоятларга бориблар, ҳақиқий истеъдодларни қидириб топинглар деб кўп айтаман. Ушаларнинг кўтарилишига журналистлар ҳисса қўша, маъкега эришишига сабабчи бўлишса. Фақат бу иш журналистлардан катта масъулият талаб қилади.

Озодбек НАЗАРБЕКОВ:

Машхурликда сохталлик бор

Азарт ўйинларга қизиқаман, лекин «сўнги қаҳрамон» бўлиш кўлимдан келмаса керак.

— Журналистлар «юлдуз»ларни ўзлари кашф этишади-да, кейин уларни ўзлари «осмон»дан пастига тушира олмай қийналишади. Бундан қандай изоҳлайсиз?

— Шахсан ўзимдан мисол қилсак, ижодимни бошлаган пайтимда рекламага муҳтож эдим. Уша пайтда журналистларга мурожаат қилардим, бу йўлда маблағ сарфлардим. Кейин эса уларнинг мен ҳақимда гапирётган гапларига ҳайрон қолардим. Шу даражада бўртирилардики, баъзида ўзимни-ўзим яхши танимас эканман-да деб юборардим! Тўғри, қайсидир маънода хурсанд ҳам бўлардим. Ҳозир ҳам ҳеч қанақа ижод қилмаган ёки битта-иккита қўшиқ ишлаганларни «Ўзбекистон юлдузи» ёки бошқа гаплар билан бетакор санъаткор даражасига олиб чиқиш бўлишиди. Ҳали у шу номга муносибми, санъатни чиндан севадимиз ёки мақсади пул ишлаши? Бемаза

— Шеър танлашда ўзига ҳослингиз бор. Унда нимага эътибор қаратасиз?

— Тўғриси айтсам, ғайриоддийликка интиламан. Оддий, ҳар доимги сўзлар бўлмаслиги керак. Мавзуга эътибор берман. Менга ўзи жиддий, дард билан ёзилган шеърлар ёқади. Продюссер ва ташкилий ишларим билан шугулланганимдан кейинги албомим устида тортишиб қолдик. Улар альбом ўта жиддий бўлиб кетди, ҳозир замон кўтармайдиган дейишди. Мен эса қаттиқ туриб олдим. Хохлашса шу, бўлмаса мен замон деб йўлга юрмайман. Худога шукр, ҳалқ шунақа жиддийликини соғиниб кетган экан, бағрини очиб кутиб олишди. Менга қаршилик қилганларнинг ўзиям охири таслим бўлишди. Концертида биронта бачканалик бўлгани йўқ, ҳаттоки аския ҳам бўлмади. Залдаги одамларнинг кайфиятидан билиниб туради, муносабатидан сезилади. Ҳамма мазза қилиб ўтирди. Фақат шеърдамас, ҳамма нарсда мезёрни яхши кўраман.

— Ўзингиз бирор марта шеър ёзиб кўрганмисиз?

— Ҳалиям шеър ёзиб турман, лекин шоирликка даъво қилмайман. Шеърларимни қўшиқ ҳам қилмайман. «Чумчүк сўйсаям қассоб сўйсин» дейишадик-ку! Лекин шоирларга фикр бераман, ёзиб беришади. «Юрагимга яқин бегонам менинг» деган радиони ўзим берганман.

— Озодбек Назарбеков бўлиб танил-шингизда кимларнинг ҳиссаси бор деб ўйлайсиз?

— Устозим,

Озодбек НАЗАРБЕКОВ — 1974 йил Андижон вилояти Шахрихон шаҳрида туғилган. 7 та фарзанднинг кенжаси. 1992 йилда Тошкентта келиб Мухриддин Холиқовга шоғирд тушган. Шу-шу Тошкент фарзанди бўлиб қолган. «Андижонга 2-3 кунга борсам, Тошкентни соғиниб қоламан»,— дейди у.

да! Ўзингни кийим билан кўрсатмоқчи бўлсанг, бор модельер бўл ёки саҳнани чиройли қилмоқчи бўлсанг, режиссёрлик қил!

— Бўш вақтингизда нималар билан шуғулланасиз?

— Бўш пайтимда китоб ўқийман. Шеърли китобларни, классик шоирларнинг шеърларини яхши кўраман. Навоий ва Машраб ғазалларини ўқиб,

фикрлар оламан. Умуман бўш вақтимни адабиётга сарфлайман.

— Бир хил турмуш тарзи, машхурлик, шов-шувлар олами... жонингизга тегмайди-ми?

— Тўғриси айтсам, жонимга тегади. Қайси маънодаки, мен машхурликдан бирпасда зерикаман. Чунки машхурлик муҳтида сохталлик бор. Одамлар сизни машхурлигингиз учун танишади. Шахс сифатида билишмайди. Бу даврда фақат машхур бўлганингиз учун мулоқотда бўладиган, дўст тутинадиган тоифа одамлар кўп-да! Шунинг учун ўша ҳолатларда зерикаб қоламан. Бунинг устига қаерга борсангиз, кайфиятигиз яхши-ёмон бўлишидан қатъи назар, ўша муҳит сиз билан ҳисоблашмайди. Дейлик, гастрол сафари билан бир жойга борсангиз, юрагингизда бир дард бор, барибир ўшалар билан тиржайиш ёки ўтиришга мажбурсиз. Кўнглингизга сизмаса, ёқмаса ҳам, бошқа иложингиз йўқ. Мана шу сохталлик-да! Шундай пайтларда бўшадим дегунча уйга келаман, оилам даврасида ўзимни эркин ҳис қиламан.

— Ҳаётингизга янгиликлар киритиш учун нималар қилган бўлардингиз?

— Орзуларим кўп... Тинчгина яшашни ёқтираман. Одамларга ўхшаб эрталаб саккизда ишга бориб, кечқурун уйга келиб оиланинг бағрида мазза қилиб ўтирсам, дам олсам. Ҳозир буни хоҳласам ҳам қиллолмайман. Балки ҳаётимни йўлга қўйиб олсам, шу томонга ўзгаришарман. Фақат концертлар, гастроллар билан чекланарман. Аммо ижодимни тўхтатмайман.

— Машхурлар оддий одамлардан қочиб яшамагандир. Ваҳоланки, уларни ёндаги дўстларидан ҳам ўша

оддий одамлар кўпроқ ва самимий яхши кўришади. Бунга изоҳ бера оласизми?

— Тасаввур қилинг, сизни бир кунда ўнта одам бир иш билан қидирса, шунинг ўзи сизга кўплик қилади. Биттасининг ўзи қанақадир маънода эътиборингизни жалб қилади. Машхур одамни эса... Маса, мени бир кунда 20-30 та одам қидиради. Қайси бирининг бахти бўлса, бир кун тўтиб, ишини битириб олади. Шунақа югур-югурларнинг орасидан сизда ҳеч қанақа иши йўқ, фақат сиз билан суҳбатлашмоқчи бўлган, сизни самимий яхши кўрадиган одам чиқиб қолади. Уша нарса вақти келиб сизга ортиқчалик қилиб қолади. Бўш бўлсангиз экан, бемалол гаплашиб ўтиргингиз келади. Бир муҳлисим бор, шунақа беғараз одам эканки, мени тушуниб, кечаси 11 да келади-ган бўлди. Тўйдан келаман у киши телефон қилиб, уйга келади, гаплашиб ўтираимиз.

— Яхшилик сизнинг наздингизда қандай? Сизга қилган энг катта яхшиликни эслайсизми?

— Яхшилик менинг назаримда нима?! Бу кимгадир қилинган моддий ёки қандайдир ёрдам қўлини чўзиш, ё шунга ўхшаш нарсалар эмас. Бу кўпчиликнинг қўлидан келадиган иш. Ҳеч ким Аллоҳ қилган яхшиликчаллик яхшилик қиллолмаган. Шунча неъмат, бундан қийин бўлмайди, биронта инсоннинг қўлидан келмайди бунча нарса! Менимча, менинг қилган зулмимга, ноҳақликларимга жавоб қайтармасдан, сабр қилган бўлса, ўша мен учун катта яхшилик. Бу ўнча-мунча одамнинг қўлидан келмайдиган яхшилик. Бошқаларга ҳам яхшилик қилмоқчи бўлсам, шу томондан қилгим келади.

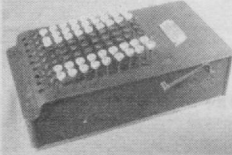
Соҳиба ХАЙИТБОЕВА суҳбатлашди

XX ASRNING BUYUK KASHFIYOTLARI

2003 йилда жаҳон олимлари «Пулларнинг келажаги» саммитига тайёргарлик чоғида антика бир тадқиқот ўтказишди. Олти ой мобайнида Да Винчи институтининг бир қатор олимлари пуллар соҳасида киритилган илғор янгилик ва кашфиётларни махсус дастур бўйича ўргандилар. Иزلанишлар натижасида 20-асрда мазкур соҳада кашф этилган ва жаҳон молия тизимига салмоқли таъсир ўтказган 10 та кашфиёт рўйхати хронологик тартибда танлаб олинди. Айрим муҳим янгиликлар, сотув ва ўйин автоматлари, йўл чеклари мазкур рўйхатга киритилмади. Чунки улар 20-асрда, балки 19-асрда кашф этилган экан. Шунингдек, ўтган асрнинг 90-йилларига оид кашфиётлар ҳам бу рўйхатдан жой олмаган. Сабаби, улар ҳали қуйида келтириладиган кашфиётлар сингари жаҳон молия тизимига ўз таъсирини ўтказма олмаган.

Электрон касса аппарати

Мазкур аппарат илк бор авто-мобиллар учун автоматик стартер (ўт олдирувчи мослама) ва генераторда ишлайдиган двигателни ихтиро қилган Франклин Кеттеринг томонидан ишлаб чиқилган. Асли АҚШнинг Огайо штатида тузилган Кеттеринг 1904 йили Огайо давлат университетининг инженерлик факультетини тамомлаган. Ўша йилиёқ у «Касс» миллий компаниясида ишлаб бошлайди. Бу ерда Кеттеринг биринчи электрон касса устида ишлаётган гуруҳга раҳбарлик қилади. Бу изланишлар электрон касса маълумотларини йиғиш ва таҳлил этиш йўналишида қўйилган илғор қадам бўлди. Ҳозир эса касса аппаратларисиз замонавий савдонини тасаввур қилиш қийин.

Электрон пуллар

Илк бор бундай пуллар АҚШда бир ҳисоб-рақамдан иккинчисига ўтказилган бўлиб, бу ишни 1918 йили АҚШнинг Федерал жамғарма банки телеграф ёрдамида амалга оширган. Бирок, фақатгина 1972 йилга келиб пулларни бу тарзда ўтказиш кенг тус олган. Ўша вақтда АҚШ Федерал жамғарма банки мамлакат миллий банки, шунингдек бошқа тижорат банкларининг чеклар билан ишлашини енгиллаштириш мақсадида автоматик ҳисоб палатасини ташкил этади. Айни шу вақтда Европада ҳам бундай тизимлар жорий этила бошлайди. Мана, неча йилдики, электрон пуллар барча жойларда ишлатилади. Бугунга келиб жаҳон банк тизимида барча тўловлар электрон шаклда банкларро компютер тармоқлари орқали амалга оширилади. Энг катта тармоқлардан бири CHIPS (Банкларро тўлов ҳисоб палаталари системаси) Нью-Йоркдаги ҳисоб палатасига тегишлидир. Мазкур тармоқ катта миқдордаги тўловларни амалга оширишга жиктисошлаган. 1994 йилнинг ўзида CHIPS ҳамда Fedwire (АҚШ Федерал жамғарма банк тизими) жами 506,6 триллион долларлик 117,5 миллионга тўлов операциясини амалга оширган.

Банклар электрон пул тўловлари хизматидан бир неча ўн йилдан бери фойдаланиб келаётган бўлса-да, оддий фуқаролар бундай қўлайликдан яқиндан бошлаб фойдаланиш имконига эга бўлдилар. Бугунги кунда компютерларнинг нархи пасайиб, қуввати кучайганилиги ҳамда коммуникация технологиялар ривожланиши ўзаро ҳамкорликни янада юқори поғоналарга олиб чиқди. Ўз навбатида бу ҳолат электрон хизматлардан оддий фуқаролар ҳам фойдаланишига кенг имконият яратди.

Биринчи зирҳли автомобилна

Бундай автомобилнани яратиш гоёси аслида буюк италян мутафаккири Лео-

нардо Да Винчи-га тегишли бўлса-да, лекин у бу ниятни амалга ошира олмаган. Биринчи зирҳли машина 1920 йили Миннесота штатида ишлаб чиқарилган. Мазкур машиналар тижорат дўконлари ва

бошқа шунга ўхшаш жойлардан тушум пулларини йиғиб юриш мақсадида яратилган. Шу йилнинг ўзида бу турдаги автомашиналарни ишлаб чиқариш кенг йўлга қўйилади. Бирок, ҳеч нарс мукамал бўлмаганидек, 1927 йили Пенсильвания штатининг Питсбург шаҳрида илк бор бундай машиналарга жиноятчилар томонидан ҳужум уюштирилиб 104.250 доллар ўғирлаб кетилади. Кейинчалик мутахассислар машиналарни янада тақомиллаштириш мақсадида, уларга бир қатор ўзгартиришлар киритишди.

Кредит уюшмаси

Кредит ассоциацияси 1937 йилда ташкил этилган. Мазкур ассоциацияга АҚШдаги жами кредит берувчи, кредитларни таҳлил этувчи ва шу соҳага алоқадор фирма ва компаниялар аъзо бўлган. Бунгача уларнинг барчаси ўзаро кичик доирада маълумот алмашиб келган. Ассоциация ташкил этилиши билан ягона таҳлил маркази тузилди. Бу ўз навбатида кредит берувчи ташкилотларга миқоз бўлаётган юридик ва жисмоний шахслар тўғрисида кенроқ ахборот олиш учун жуда қўлай имкониятлар яратди. Кредит, яъни қарз ҳозир жуда кенг қўлланаётган молиявий операциядир. 1970 йилга келиб дунёда 2250 та кредит компаниялари расман рўйхатдан ўтган. Бугунга келиб эса уларнинг сони бир неча баробар кўпайди.

Таъкидлаш керакки, мамлакатимизда ҳам ўрта ва кичик бизнесни қўллаб-қувватлаш борасида банклар томонидан кенг қўллаб-қувватлаш бўлган. Президентимизнинг жорий йилнинг ўзида эълон қилинган бир нечта фармонлари ва ҳукумат қарорлари бу борадаги ишларга кенг йўл очди.

Банккомат

Илк банккомат 1939 йили ихтирочи Лютер Жорж Симиян томонидан кашф этилган. Симиян бан-

коматларни ишлаб чиқариш учун патент олиб, «Ситигрупп» корпорациясида уларни ишлаб чиқаради ҳамда амалиётга татбиқ этади. Бирок, маълум муддат ўтган, банкирлар банккоматларга бўлган талаб камлигини рўқча қилиб, уларни хизмат туридан

Чўнтакдаги электрон пул

Электрон жадваллар

Дастлаб оддий бухгалтерлик жадваллари кенг қўлланилган. Уларни кенг ўйлаб тоналганлиги ҳам номаълум. Бирок, Ден Бриклиннинг электрон жадваллари нафа-

қат бухгалтерлик ҳисоботида кескин бурилиш ясади, балки шахсий компютерлар учун махсус дастурлар ишлаб чиқишда ҳам жаҳон бозорини эгаллади. Унгача бир нечта олимлар бу борада бош қотирганлар. Лекин айнан Бриклин биринчи бўлиб 1978 йили ишла-тишга қўлай ва оддий электрон жадвални яратган. Кейинроқ Бриклин ҳаммаси Боб Френкстон билан биргаликда мазкур жадвалнинг янада мукамалроқ турини ишлаб чиқардилар. Бирок, 1980-йилларга келиб жаҳон бозорида электрон жадваллар олди-сотдиси кескин ривожланиб кетди. Бриклин ва Френкстонни Митч Кейпур ўзининг «Лотос» дастури билан бозордан сиқиб чиқаради. Шундан сўнг 1987 йили «Microsoft» компанияси «Windows» дастури билан жаҳон бозорига чиқди. Ушбу дастур ичида «Excel» электрон жадвали мавжуд. Бундай қўлайлиги билан «Windows» жаҳон бозорида етакчи ўринни эгаллайди.

RSA — кодлаштириш (шифрлаш)

Кодлаштириш RSA соҳасида кескин бурилиш ясади. Ягона кодлар тизими яратилганлиги ўлароқ кодлаштирилган матн (ахборот) эгасининг матни (ахбороти) қабул қилиб олувчи шахс билан ўзаро шахсий алоқасига чек қўйилди. Эндilikда компютернинг мазкур тизимдан фойдаланувчилар ўзаро бошқа, ташқи фойдаланувчиларнинг тизимга ноқонуний кириб қолишидан хавфсирмай мулоқот қилишларига имкон яратилди. Мазкур алгоритм унча олим — Роналд Ривест, Ади Шамир ва Лен Адлеман томонидан 1977 йили кашф этилган. Фақатгина 1983 йилга келиб мазкур тизимни ишлаб чиқиш ва сотиш ҳужжати «RSA Security» компанияси қўлга киритади. Ушбу тизимнинг RSA деб аталиши ҳам бежиз эмас. Тизим номи, уни яратган унча олим фамилиясининг бош ҳарфлари йиғиндисидир. Айни дамда бу тизимдан миллионлаб одамлар фойдаланадилар. Асосан молия соҳасида мазкур тизим жуда кенг жорий этилган.

21-аср ахборот ва коммуникациялар асридир. Бошқа соҳалар сингари молия соҳасига ҳам янги-дан-янги технологиялар кириб келмоқда. Албатта, ҳар қандай ангилликда маълум қўлайлик ва мукамаллик бор. Вақти келиб ҳар бир фуқаро ўз уйидан чикмай нафақат савдо ишлари, балки катта молиявий операцияларни ҳам амалга ошириш имкониятига эга бўлади.

Интернет хабарлари асосида
Тоҳир САЙИД тайёрлади

олиб ташлайдилар. 1968 йили эса Дон Ветцел исмли шахс Даллас банкида навбатда турганида, банкдан нақд пул олиш жараёнини қўлайлаштириш борасида ўйланиб қолади ва банккоматнинг янада мукамал турини кашф этишга киришади. Ветцел «Docutel» компаниясининг режалаштириш бўлими вице-президенти лавозимида ишлар ади, бу эса ихтирони молиявий хижатдан таъминлашда унга анча қўл келади. Шунингдек, Том Барнс ва Жорж Честейнлар ҳам бу борада Ветцелдан алоҳида иш олиб борадилар. Банккоматларни янгидан яратиш ва тақомиллаштириш ишлари 5 йилга чўзилади, бунга 5 миллион доллар маблаг сарфланади. Тақомиллаштирилган банккоматларнинг концепцияси 1968 йил тасдиқланади ва 1969 йилда шундай илк банккомат Нью-Йоркдаги кимё банкида жойлаштирилади.

Дастлаб банккоматлардан ҳисоб-рақамдаги пулларни олиш имконияти бўлмаган, чунки у вақтда банккоматлар ҳали банк компютер тизими билан уланмаган эди. Банккоматлардан фақатгина ишончли миқдорлар фойдаланиш ҳужжати эга бўлган, холос. Банккоматлардаги картчаклар, магнитли карталар ва пулни олиш учун шахсий кодларни ҳам айнан Ветцел, Барнс ва Честейн кашф этганлар. Банккомат картчакларида, кредит картчакларидан фарқли ўлароқ, миқознинг ҳисоб-рақами бўйича маълумотлар ҳам сақланади. Ҳозир деярли барча банкларда банккоматлар ўрнатилган ва оддий фуқаро хоҳлаган пайти ҳеч қандай навбатда турмай ҳисоб-рақамидан пулларини олиш имкониятига эга.

Мамлакатимизда ҳам, мана бир неча йилдики, банкларда банккоматлар хизматидан фойдаланиш жорий этилган. Айни дамда Ўзбекистонда фаолият юритаётган барча банклар ўзининг пластик (сўм) картчакларига эга. Ушбу картчаклар ёрдамида нақд пулсиз тўловларни амалга ошириш билан бирга миқознинг картчаксиздаги маблаг ҳар ойлик банк устамаси билан кўпайиб боради.

Кредит картчакси

Маълумотларга қўра, 1950 йили «Diners Club» ресторнлар тармоғи

Улар ёрдамида сиз нақд пул тўлаш ёки пул ўтказиш йўли билан сотиб олинadиган нарсаларни кредитга харид қилишингиз мумкин.

Штрих-кодлар

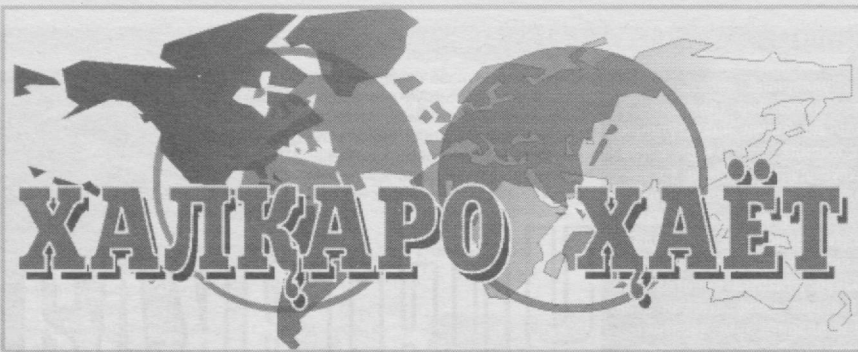
Штрих-кодлардан даставвал темирйўл тизимида фойдаланишган. Улар ёрдамида вагонларга қандай двигател қўйилганлиги аниқланган. Штрих-кодлар аниқ бир тизим ёрдамида ҳаракатланаётган вагонларнинг ён тарафида белгиланган. Кейинроқ бизнес олами бу тизимнинг нақадар афзаллигини фаҳмлаганидан сўнг ушбу «темирйўл штрих-кодлари» ҳозир бизга маълум бўлган UCP тизимига айланди. Оддий қилиб айтганда, штрих-кодларда махсулот тўғрисида деярли барча маълумотлар, ким томонидан ишлаб чиқарилганлиги, жойи, вақти ва бошқа хабарлар муҳасамлаштирилган. Штрих-кодлар 1952 йили Норманн Дрозел Вудланд ва унинг дўсти Боб Силвер томонидан ҳозирги кўринишда яратилган.

Смарт картчаклар

Мазкур картчаклар 1974 йили микроип «отаси» олим Роланд Морено томонидан ихтиро қилинган. Ушбу картчаклар ичига жажжигина микропроцессор жойлаштирилган бўлиб, унинг ёрдамида марказий компютер билан боғланиш мумкин. Картчакларда унинг эгаси ҳақидаги барча маълумот, молиявий ишлар ахбороти, шунингдек зарур бўлган бошқа маълумотлар ҳам сақланади. Бундан ташқари смарт картчаклар ёрдамида ҳам белгиланган миқдорда тўловларни амалга ошириш мумкин. Бирок бу турдаги картчаклар ҳали кредит ёки пластик картчаклар сингари кенг оммалашгани йўқ. Ҳозир улардан катта молиявий операциялар билан шуғулланadиган юридик ва жисмоний шахсларгина фойдаланишади, холос.

ЯНГИ ИХТИЛОФ

Яқин Шарқдаги вазият яна кескинлашди. 25 сентябрдан 26 сентябрга ўтар кечаси Исроил ҳарбий ҳаво кучлари Ғазо секторининг бир нечта ҳудудини ракетадан ўққа тутди. Исроил ҳарбийларининг айтишича, ракеталар ушбу ҳудудда террористик фаолият олиб бораётган «Хамас» ташкилотининг базаларига қарата отилган. Фаластин расмийларининг гапига қараганда, мазкур ракета зарбалари оқибатида бир нечта оддий фуқаро оғир жароҳат олган. Шунингдек, маълумотларга қараганда, ушбу ҳарбий ҳаракатлар натижасида «Хамас»нинг 4 нафар аъзоси йўқ қилинган. Аввалроқ, Исроил ҳарбийлари 25 сентябр кuni Ғазо секторидан «Биринчи ёмғир» ҳарбий операциеси ўтказилишини маълум қилган эди.

Зилзила маркази

Яқинда кuni Перунинг шимолида кучли зилзила бўй берди. Перу геофизика институтини вакиллари хабар беришича, зилзила маркази пойтахт Лимадан 675 километр узоқликда жойлашган Мойобамба шаҳри яқинида кузатишган. Табиий офат оқибатида 4 киши ҳалок бўлган, ўнлаб одамлар жароҳатланган. Мазкур ҳудудда электр таъминоти ва телефон алоқаси узилган.

ЯНА БИР АЪЗО

Украина Жаҳон савдо ташкилотига аъзо бўлиб қирмоқда. Мамлакатда бўй берган сиёсий инқироз вақтига тўғри келган ушбу ҳаракат кўплаб мутахассислар томонидан танқид қилинди. Уларнинг фикрича, Украина аввал ички муаммоларини ҳал этиши, сўнг ЖСТга аъзо бўлишга ҳаракат қилмоғи зарур. Россия Молия вазيري Алексей Кудрин Вашингтонда ўтказилган матбуот анжуманида бу ҳолни шундай изоҳлайди: «Украина ўз манфаатларига зид бўлган бир нечта пунктларни бажаришни ваъда қилиб, ЖСТга аъзо бўлмоқда. Мен ушбу мамлакатнинг ички ва ташқи ишларига аралашмоқчи эмасман. Лекин Россия бундай талаблар билан ҳеч қачон ЖСТга аъзо бўлмайди».

КЎПОРУВЧИЛИК

Ўтган ҳафта Ингушетияда жангарилар Россия Мудофаа вазирлигига қарашли ҳарбий бўлинмага ҳужум қилишган. Жума кuni кечқурун амалга оширилган ҳужум натижасида битта ҳарбий ҳалок бўлган, иккитаси эса жароҳатланган. Айни дамда ҳужумни уюштирган жангарилар қидирилаяпти. Шунингдек, Чеченистонда ҳам ҳукумни муҳофаза қилувчи органлар ходимларига нисбатан уюштирилаётган террорчилик ҳаракатлари сони камаймаяпти. Ўтган ҳафта Шалидан Ағишта қишлоғига йўл олган икки нафар милиционер ва ФХХнинг вакили кетаётган «УАЗ» маркали машинага фугас бомбаси билан портлатиб юборилган. Натижада уларнинг учови ҳам оғир жароҳат олиб, Хонқалъадаги шифохонага ётқизилган.

КЕЛИШУВГА ЭРИШИЛДИ

Шу йилнинг июлида курулли қаршиликни тўхтатиш тўғрисида Буюкбритания ҳукумати билан тинчлик шартномасини тузган Ирландия республикачилар армияси ўз тасарруфида бўлган барча курулларни топишди. 1969 йилда ташкил этилган ИРА ва унинг сиёсий қаноти бўлмиш «Шин Фейн» партияси шу вақтга қадар Ирландияни бирлаштириш ниятида турли террористик ҳаракатларни олиб борган. Эслатиб ўтамиз, Шимолий Ирландия Буюкбритания таркибига киради, шу боис аксарият террорчилик ҳаракатлари Буюкбритания ҳудудида амалга оширилган.

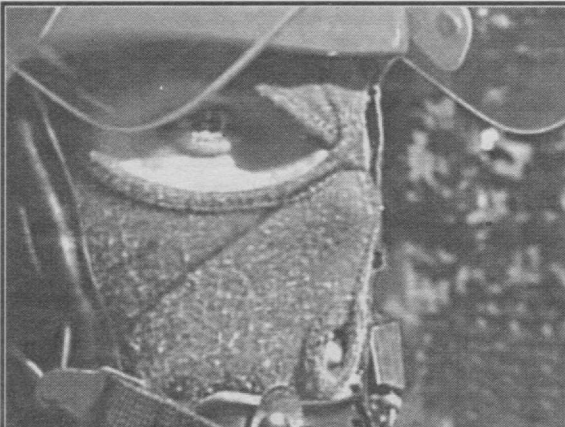
ЯНА ЛАВОЗИМДА

Дзюнитиро Коидзуми қайтадан Япония бош вазيري этиб сайланди. Унинг номзодини парламентнинг 480 нафар депутатидан 340 таси қўллаб-қувватлади. Аввалроқ ҳукумат аъзоларининг барчаси истеъфога чиққан эди, эндиликда Коидзуми сайлангач, уларнинг ҳаммаси яна иш жойларига қайтади. Коидзумининг айтишича, Вазирлар Маҳкамасининг таркиби фақатгина почта тармоқларини хусусийлаштириш тўғрисидаги қарор қабул қилинганч ўзгартирилиши мумкин.

ЎЗ ХОҲИШИ БИЛАН

Карачаево-Черкесия Республикаси прокурори Михаил Бакулин истеъфога чиқди. Айни дамда бунинг сабаблари номаълум. М.Бакулин ушбу лавозимда 10 ой ишлади, холос. Айрим маълумотларга қараганда, республикада вужудга келган криминоген вазият Бакулиннинг истеъфосига сабаб бўлиши мумкин. Масалан, Карачаево туманида жойлашган шахталардан бирда 7 кишининг жасади топилиб, тергов олиб борилган. Аниқланишича, жиноят излари республика президенти Мустафо Батдыевнинг куёви (айни пайтда собик) Али Каитовнинг уйидан топилган. Бакулиннинг гапига қараганда, эндиликда у Россия президентининг Жанубий округдаги вакили Дмитрий Козакнинг маъмуриятига ишга ўтади.

Европа давлатлари террорчилар хуружидан азият чекоқда. Испанияда ЭТА террористик ташкилоти жангарилари бир нечта портлашлар содир эттилар. Аввалгиларидан фаркли ўларок, бу сафар портловчи модда жойлаштирилган машина одамлар гавжум бўлган жойга етиб келмасидан портлаб кетган. Курбонлар йўқ, лекин теракт содир этилган жойга яқин биноларга жиддий шикаст етган.

ПАРЛАМЕНТГА САЙЛОВЛАР

Яқинда кuni Полшада мамлакат парламенти — сейм ва сенатга сайловлар бўлиб ўтди. Айни дамда сайлов натижаси расман эълон қилинмади. Бироқ, кузатувчиларнинг таъкидлашича, бу сафарги сайловларда ўнгцентристик «Қонун ва адолат» ҳамда «Фуқаролик платформаси» партиялари мамлакатда ҳукмрон «Демократик сўл альянс» партияси устидан ғалаба қозониши мумкин. Чунки ўтган йили Европа иттифоқига аъзо бўлган Полша фуқароларининг фикри тамоман ўзгача шаклланмоқда. Эндиликда улар фарбнинг тўла-тўқис аъзоси сифатида тан олинмиш иштиёқда. Юқорида келтирилган икки партиянинг чакирувларида асосан шу масалаларга катта эътибор берилган. Мамлакат бош вазيري ҳам парламент сайловларида ғалаба қозонган партия вакилидан тайинланади. Эслатиб ўтамиз, шу йилнинг октябрида Полшада мамлакат президентлигига ҳам сайлов ўтказилади.

АҚШ тўфонлар қуршоғида қолди. Яқинда бўй берган «Катрина» тўфони етказган зарар бартараф этилмасданок, мамлакатга яна бир «Рита» номини олган тўфон ҳамла қилди. Бироқ АҚШнинг фавқулодда вазиятлар бошқармаси вакили Дэвид Полисоннинг айтишича, соатиға 120 километр тезликда ҳаракатланган «Рита» унчалик катта талофат етказмаган. Чунки тўфон аниқланиши биланок зарар кўриши мумкин бўлган ҳудуддан 3 миллион киши хавфсиз жойларга кўчирилган. Шунга қарамай, мутахассисларнинг ҳисобига кўра, мазкур табиий офат 8 миллиард доллар миқдориди зарар етказган.

КЕЛИШУВ МУҲОКАМАСИ

Германия христиан-демократик иттифоқи ва христиан-социал иттифоқи коалицияси раҳбари Анхела Меркел Герхард Шрёдер бошчилигидаги социал-демократлар партиясига биргалликда ягона ҳукуматни шакллантиришни таклиф қилди. Унга кўра, парламентда партиялар вакилларининг тенглиги таъминланади, бироқ қанцлер лавозимини Анхела хоним эгаллаши таклиф қилинаяпти. Анхела Меркел бошчилигидаги коалиция парламент сайловларида яқуний маълумотларга кўра, учта ўрин кўп олган, холос. Шрёдер бошчилигидаги команда бу таклифга ўз фикрини билдирар экан, курашлар ҳали олдинда эканлигини таъкидлашди.

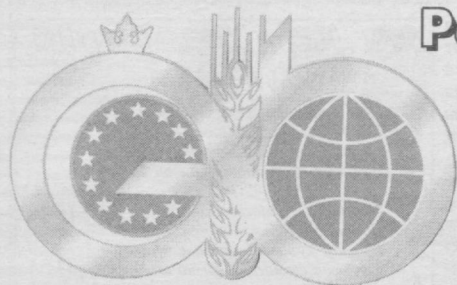

Ливан пойтахти Байрутда танқиди журналист Мэй Шидиакка суиқасд уюштирилди. Шидиак хоним ўзининг «Range Rover» маркали машинасига ўтириб, ўт олдириш вақти у портлаб кетди. Мэй Шидиак танқидий чиқишлари билан танилган журналистдир. У кўп марта мамлакатдаги сиёсий вазиятга нисбатан ўз фикрини билдириб, ҳукумат вакиллари террористик ташкилотлар билан ҳамкорликда айблаган.

НАРҲ ОШМАЙДИ

Россиянинг нефт ишлаб чиқарувчи компаниялари шу йилнинг охиригача нефт маҳсулотлари нархини оширмасликка қарор қилди. Маълумки, сўнгги вақтда айрим сабабларга кўра жаҳон бозориди нефт маҳсулотларининг нархи анча ошди. Бу Россия ички бозорига ҳам таъсирини ўтказаяпти. Чунки ёқилғи ошгани сари бошқа нарсаларнинг нархи ҳам ўз-ўзидан ошади. Шу сабаб Россия энергетика вазيري Виктор Христенко ҳузурида нефт ишлаб чиқарувчилар билан ўтказилган навбатдан ташқари йиғилишда айнан шу қарорга келинди.

Республика акционерлик тижорат

«G'ALLABANK»

**Ишончли, қулай ҳамда
замонавий тўлов воситасига
эга бўлишни истайсизми?**

Ундай бўлса,
«G'ALLABANK»

пластик карточкаларидан
фойдаланинг!

«G'ALLABANK» пластик карточкалари бу:

*қимматли вақтингиз тежалиши,
тўловларингиз тезда амалга ошиши,
пул маблағларингиз ишончли сақланишининг*

КАФОЛАТИДИР!

**«G'ALLABANK» ХОНАДОНИНГИЗГА
БАРАКА КЕЛТИРСИН!**

ТО'УХАТ О'РНИДА

Конли жангоҳлардан омон қайтган Насриддин аканинг кўнглига чирок ёксанг ёришмайди. Кетма-кет икки зурриёдини тупроққа топширганига ҳам ўн йилдан ошди. Шундай кўнларнинг бирида аёли Маликанинг чехраси гўлгунлашди. Фарзанддан беназир қолдирмаганига Аллоҳга шукроналар айтган Насриддин ака ва Малика опаларга қизи Лолахоннинг дунёга келиши саодатманд кўнларини ҳадя этди.

Лолахон Мансурова ота-онаси орзуларининг рўёби, дуо-ю тилаklarининг ижобати бўлиб вояга етди.

Ижод дарди тарк этмасин

Табиатан қайсар, меҳнатсевар, тўпори ҳамда ўқтамлиги Лолахонни тенгдошларидан ажратиб турарди. Ўрта мактабни аъло баҳоларга тугатгач, журналистликдек машаққатли касбни танлади. 13-14 ёшларидаёқ матбуот саҳифаларида шеърлари чоп этила бошлаган Лолахон Мансурова ана шу зайл ижод бустонига қадам қўйди.

ТошДўнинг журналистика факултетини тугатиб, 1977 йилда Ғиждун туманининг «Колхоз ҳақиқати» газетасида иш бошлади.

Ўттиз йиллик журналистик фаолияти давомида Когон туман ва шаҳар газеталарида муҳбир, бўлим мудир, вилоят телерадиокомпаниясида муҳаррир, суҳандон, катта муҳаррир вазифаларида ишлади. У қарерда ишламасин профессионал журналист даражасида ижод қилди.

Айни вақтда Бухоро вилоят прокуратураси муассислигида чоп этилаётган «Адолат нури» газетасида ишлаётган Л.Мансурованинг «Умр йўли», «Фарёд», «Дилим дурлари», «Сени тинглаб яшайман, юрак» номли китоблари ўқувчилар кўнглидан жой олди.

Л.Мансурова эришаётган ютуқларида устозлари Т. Курбонов, О.Жўраев,

С.Содиқов, эл назаридаги ижодкор Н.Фозилов, профессор Ғайбуллоҳ-ас-Салом, С.Умиров, Н.Комиловларнинг меҳнатлари, сабоқларини эътироф этади.

Бугун эллик ёш бўсағасида турган Л.Мансурова ижоддан, изланишдан толмайди. У кечанинг сабоғи, эртанинг ташиши, бугуннинг шиддати билан нафас олади. Турмуш ўртоғи Комилжон Уринов билан 4 ўғил, 4 қиз, келин-куёв, неваралар билан бахтли ҳаёт кечирмоқда.

Ҳамкасбимизни бу шуқули кўнларда муборакбод этар эканмиз, уни ижод дарди тарк этмасин дея тилак билдирамиз.

Моҳира ШАКАРОВА,
журналист

МЭН ШЕЪР ЁЗОЛМАСДИМ, ЭҲТИМОЛ

Мен шеър ёзолмасдим, эҳтимол,
Сенинг нигоҳларинг этмаса таъқиб.
Кўшиқ бўлмас эди машшоқ тилида,
Дилларга етмасиди кўёшдай балқиб.

Мен шеър ёзолмасдим, эҳтимол,
Сенинг нигоҳларинг этмаса таъқиб.
Бу олам кўзимда парламас эди,
Сен мени севмасанг, қилиб илтижо.

Мен шеър ёзолмасдим, эҳтимол,
Қалбинг кўзинг-ла, агар айтмасанг
Қутар эдим токи, сўнгги дам қадар,
Азизим, мабодо ману қайтмасанг.

Мен шеър ёзолмасдим, эҳтимол,
Борлигим кўшиққа, кўйга айланиб.
Парвоз этмас эдим орзу ортида,
Юрагим қолмасди сенга бойланиб.

Мен ману шеър ёзгум, эҳтимол,
Муҳаббат, баҳорни айлал тараннум.
Сатрлару бўғиллар, оҳангларимда,
Нигоҳинг сабабчи, у — менинг орзум.

Лолахон МАНСУРОВА

НИКОУА

— Буларни нима қилсам экан, олиб кетайми...

У калрон арқон билан тахлам-тахлам қилиб боғлаб ташлаган китобларга қараб ўйланиб қолди. Эскириб адо бўлаётган курсига омонат чўқар экан, китоблардан бирини «той» ичидан сўғуриб олди: «Жамиятшунослик хрестоматияси». Яқин орада қўл тафтини кўрмаган китоб муқовасидаги қотиб қолган оҳак юқини енг билан артиб ташлади. Қуйма мато қолганган пишшқ муқова ҳалиям тароватини йўқотмабди.

Уни варақлар экан, ўзини умрида биринчи марта китоб ўшлатган одамдай ҳис қилди. Димогига урилган жудаям қадрдон, жудаям тотли, таниш исдан ҳушёр тортиди. Бу ахир китоб иси-ку! Фақатгина китобда бўладиган, бошқа ердан топиб бўлмайдиган қандайдир ажиб, уни-тиллаётган хотира-ю туйғуларни эсга соладиган иш!

Китобни юзига қоплаб тўйиб-тўйиб ҳидлади. Негадир кўнгли тўлиб, йиғлагиси келди. Сўнг бир нима эсига тушгандай шошиб муқованинг ички томонига кўз ташлади. Ўзига таниш, қадрдон ёзув: «ТошДУ — 1984. Апрель. Шахсий кутубхона...».

«Йигирма йилдан ошибди. У пайтлар умримнинг баҳори эди. Ўзим ҳам баҳорини, айниқса апрелни севардим...».

— Нази, нима қиляпсан? Шу пайтда китоб ўқишга бало борми? Турсанг-чи, машина келгунча нарсаларни тахлаб улгуриш керак.

Идда билан қараб турган эри кўзига дағалу нотавон кўриниб кетди. «Сиз ниманиям тушунардингиз, қирққа кириб битта китоб ўқимаган одам! Мен ахир... Мен ахир мана шу китобларни ўқир эдим бир пайтлар. Мен бозорчимас, ўқитувчи эдим-ку! Мени китобларим билан бир пас холи қўйинг», — дегиси келди. Лекин озгидан умулман бошқа сўзлар чиқди: «Китобларни... Китобларимни-я олиб кетамизми?».

— Керагини ол. Юқини кўпайтириб нима қиласан, — эри яна бир нима-

ларни мингирлаб, нариги хонага чиқиб кетди. Унинг нималар деганини ўзича тахмин қилди: «Қорин тўйди-рармиди шу китобларинг. Макулатурага топшириб қутуламан шекилли». Бунга қолса ҳаммасини иккита кирсовунга алмаштириб юборади.

Китобни очиб дуч келган қаторни ўқий бошлади: «Маркс ва Энгелс тараққиёт ҳақидаги жуда ҳар тарафлама, мазмун жиҳатидан бой ва чўқур таълимот бўлган Гегел диалектикаси-ни классик немис философиясининг энг буюк ютуғи деб ҳисоблардилар. Улар тараққиёт ва эволюция...». Уф-ф, шуларни ўқиган эканман-да бир пайтлар кўзимнинг нуруни тўқиб. Тушунган бўлсам керак-да, а!

— Ойи, нима қиляпсиз? Четрок туринг, — қўлида ўзиданам каттарок қоғоз қўти кўтарган қўйи тепасида турган қизига хаёли чалғиди.

— Акангни чақир, қизим, — деди-ю, қизининг чақиршини кутиб ўтирмай, ўзи чақирди: «Бобир, бу ёққа қаравор».

Сўнг салқиб қолган «той»-дан яна бир китобни сўғурди: «М. Бульгаков. Мастер и Маргарита». Қизик, русча китобларниям ўқирдим-а. Буниқачон ўқувдим? Маргарита, Маргарита... Ха-а, қалбини шайтонга сотган аёл Марго! Эсладим сени. Яна бир нима-лар эсига тушгандай қулиб қўйди. Гўё китобни очса иблис Волад чик-киб ҳаммаёқни абгор қиладигандай уни очмай, жойига тижиб қўйди. Тепасига келган ўғлидан сўради:

— Бобир, китобларни нима қиламиз, олиб кетамизми? — гапи ялиниш оҳангига чиққанига ўзим ҳайрон қолди.

— Вой, ойи, булар ҳаммаси э-эски китоблар-ку. Янги уйга обориб нима қиламиз буларни? — Ўғлидан

олдин қизи жавоб берди: — «Даракчи»-да ўқувдим, Европадаги битта шаҳарда одамлар янги уйга кўча ҳамма эски нарсаларини ташлаб юборар экан.

— Сен жим тур, қаердаги гапларни гапиравермай, — жеркиб берди ўғли.

— Китобнинг эскиси бўлмайди,

Шавкат ЁДГОВ

Кўччиш

қизим. Сен айтгандай ҳамма эски нарсаларни ташлаб кетсак, нима-миз қолади?

— Майли, ойи, олиб кетамиз. Лекин бу китобларингизни барибир ҳеч ким ўқимайди, — шундай деб ўғли нари кетди.

— Ҳаммаси кирилча бўлса, — деб яна гап қўшган қизи кета туриб китоб боғламини бепасанд тепиб ўтганига кўзи тушиб, ўзини тутиб туролмади. — Тепма китобни, бефаросат. Кўзинг оқиб тушмасин яна. Сенлар ўқимасанглар, ана, Нафиса ўқийди. Ҳеч бўлмаса, невараларимдан биронтаси китоб ўқийдиган чиқиб қолар.

Яна бир нималар демокчи бўлди-ю, индамади. «Булар отасига тортиди, — ўйлади у. — Қўлига китоб ўшламайди. Тўнчичи Нафиса тўзук. Яхши қўйяпти, шеър-пер ҳа эздадигандай чоғи бор. Асли айб ўзимда. Мактабдан кетиб қўп нарса йўқотаялман».

Эрининг уқунги гапи эсига тушди. — Мактабнинг олдиндан ўтаётганимда дарсга кўнғирок чалинганини эшитсам, ўқитувчилик давримни қўмсаб, бир бошқача бўлиб кетаман. Рухсат бўлса-ю, бир соат мазза қилиб дарс ўтиб олсам... — деб эрига дардини тўқувди ўшанда.

— Сенга бозорга чиқ менга қўшилиб демовдим шекилли, — ўйиб олди

эри. — Ҳалиям кеч эмас, ана Саиднинг хотини яна бинойидай мактабга қатнаб юрибди.

— Ростанми, Малоҳат мактабга қайтибдими? Бизнеси зўр деб эшит-тўдим-ку ё синганимкин? — шундай дейишга деди-ю, ичида қандайдир илнж пайдо бўлган эди ўша пайт.

Ўшанда эрининг: «Яна қайтсанг эплаб кетармидинг? Сенолий тои ф а л и эдинг шекилли» — деганига эътибор бермаган эди.

Ҳозир ўй л а н и б

қолди. «Орадан ўн йилча ўтиб кетди. Дастурлар, талаблар ўзгариб кетган дейишди. Қайтсам, яна аввалгидай дарс бера олармикиман?».

Ўтган йили кузда бозорга уни бир йигит сўраб келди. Галстук таққан, зийёнамо йигит. Аввалига ҳайрон бўлди. Текширучилардан деса, қўлида гулдаста.

— Таннимдингиз-а, опа, шогирдингизман, — дейди кулимсираб, — фақат исмингизни эслабмай турибман...

— Шухратман, Жумаев. Мактабда ўқитгансиз.

— Ҳа-а, Шухратжон, яхши юрибсизми?

— Яқинда номзодликин ҳимоя

қилувдим. Шунга раҳмат айтиб кетай девдим, — деб қўллари қовушмайгина гулдаста узатиб турибди.

Шошиб қолди. «Раҳмат, раҳмат», — дейди нуқул.

Бироз ўзига келиб сўради: — Қайси фандан?

— Тарихдан, опа, мактабда қизик-тириб қўйган экансиз...

Бир бошқача бўлиб кетди ўшанда. Бир ойча гапириб юрди: «Олдим-га «кандидат наук» шогирдарим келиб туради...»

Анча ўй суриб қолган экан чоғи, эри олдиға келиб турганини ҳам сезмабди.

— Шундай қилиб нима бўлди? — деди эри кулимсираб. Афтидан у нариги хонадан туриб унинг китоблар устида ўй суриб қолганини обдон кузатган ва бир хулосаға келиб қўйган эди. — Олиб кетамизми китобжонларингизни?

Боя нотавон туолган эри бинойидай кўринди. Қулиб юборди. Сўнг жиддий туриб деди:

— Ҳаммасини олиб кетаман. Биттасиниям ташлаб кетмайман. Ҳаммаси... Ҳаммаси меники.

Мен ҳали муаллимликка қайтаман. Ўзимнинг устимда қўп ишлайман.

Ўтирмай, ўта олмай қолган дарсларимнинг ҳаммасини ўтаман. Шундай дарслар ўтайки, ўқувчиларим фан доктори, йўқ, академик бўлиб чиқисин!

— Сенга ишонаман, Нази, — эри шундай деганча китобларни катта-кон қоғоз қўтига жойлай бошлади. Унга ўғли, сўнг қизи қўшилди.

Ўтганларнинг охирати обод бўлсин!

Республика Бош прокуратураси жамоаси ҳамда фахрийларни ижтимоий қўллаб-қувватлаш жамоатчилик маркази прокуратура фахрийси Обид Нурбоевга турмуш ўртоғи

Гўлбону НУРБОЕВнинг

вафоти муносабати билан чуқур ҳамдардлик изҳор этади.

Тошкент вилоят прокуратураси жамоаси Куйичирчиқ туман прокурорининг ёрдамчиси Х.Зайниддиновга волидаи муҳтарамаси

ЗУЛФАЯ аянинг

вафот этганлиги муносабати билан таъзия билдиради.

HUQUQ
yuridik gazeta

To'g'rischi:
O'zbekiston
Respublikasi
Bosh
prokuraturasi

Bosh muharrir:

Abdusoliq ABDURAZZOQOV

Tahrir hay'ati:

Bahridin VALIYEV, **Pirimqul QODIROV**, **Jahongir SHAROFBOYEV**
(Bosh muharrir o'rinbosari vazifasini bajaruvchi), **Fozil MAMASHARIPOV**
(mas'ul kotib vazifasini bajaruvchi), **Lola SHOMURODOVA**

Tahririyat manzili:

Toshkent shahri, Yahyo G'ulomov ko'chasi, 66-uy.

Telefon: 133-82-34, 133-64-72.
E-mail: info@huquq.uz.
Faks: 133-64-85, 133-10-53.

Gazeta O'zbekiston Respublikasi matbuot va axborot agentligida 023-raqam bilan ro'yxatga olingan. Nashr ko'rsatkichi — 231, 232

Tahririyatga kelgan qo'lyozma va suratlar egalariга qaytarilmaydi. Mualliflarning fikrlari tahririyat fikridan farqlanishi mumkin. Nashrimizdan ko'chirib bosilgan «HUQUQ» dan olinganligi ko'rsatilishi shart. Tijorat ahamiyatiga molik materiallar ** belgisi ostida chop etiladi.

Buyurtma Г — 860. 12584 nusxada chop etildi. Gazeta tahririyat kompyuter bazasida terildi va sahifalandi. «HUQUQ» original maketi.

Naybatchi muharrir: **F. MAMASHARIPOV**
Musahhih: **A. MUSTAFOYEVA**

Gazeta «Sharq» NIMK bosmaxonasida ofset usulida chop etildi. Korxona manzili: Toshkent shahar, Buyuk Turok ko'chasi, 41-uy.

Bosmaxonaga topshirish vaqti: 20.00. Topshirildi: 123

Gazeta
haftaning
chorshanba
kunlari
chiqadi.

Sotuvda
erkin narxda